

Tehnički dokument

Operativne smjernice za agencije za provođenje zakona i tužioce: identifikacija i istraga finansiranja terorizma

Pripremio

Profesor Nicholas Ryder

Ekspert Vijeća Evrope

Datum: novembar, 2025.

Ovaj tehnički dokument pripremljen je u okviru Projekta Vijeća Evrope za suzbijanje korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma u Bosni i Hercegovini (BiH). Ovaj tehnički dokument pripremljen je u okviru Projekta Vijeća Evrope za suzbijanje korupcije, pranja novca i finansiranja terorizma u Bosni i Hercegovini. Glavni cilj ovog projekta je povećanje povjerenja u vladavinu prava i demokratiju kroz preduzimanje opsežnih mjera za suzbijanje privrednog kriminala i poštovanje međunarodno priznatih standarda.

Projekat podržava kapacitete institucija za sprečavanje i suzbijanje privrednog kriminala kroz unapređenje mjera i kapaciteta za sprečavanje korupcije, unapređenje nadzora radi sprečavanja pranja novca/finansiranja terorizma i primjenu preventivnih mjera te kroz jačanje kapaciteta za efikasno oduzimanje i zapljenu nezakonito stečene imovine.

Za dodatne informacije obratite se:

Odjeljenje za privredni kriminal i saradnju,
GD I, Vijeće Evrope

E-mail: contact.econcrime@coe.int
www.coe.int/econcrime
www.coe.int

Izjava o odricanju od odgovornosti:

Ovaj tehnički dokument je pripremila
Odjeljenje za privredni kriminal i
saradnju Vijeća Evrope.

Stavovi i mišljenja iznesena u ovom
dokumentu su stavovi i mišljenja
eksperata i ne treba ih tumačiti kao
zvanični stav Vijeća Evrope.

Sadržaj

Akronimi	Error! Bookmark not defined.
Rezime	Error! Bookmark not defined.
1. Uvod	Error! Bookmark not defined.
2. Drugo poglavlje – Međunarodni standardi i domaći kontekst	8
3. Treće poglavlje – Pojmovi i definicije	10
4. Četvrto poglavlje - Obrasci i znakovi upozorenja kod finansiranja terorizma	13
5. Peto poglavlje - Okolnosti koje mogu ukazivati na finansiranje terorizma	23
6. Šesto poglavlje - Izvori informacija za identifikaciju i istragu finansiranja terorizma ..	44
7. Sedmo poglavlje - Najbolje prakse i obrasci za identifikaciju finansiranja terorizma ...	57
8. Osmo poglavlje - Sažetak i ključne preporuke	63
9. Prilozi	65
Spisak literature	78

Akronimi

Sprečavanje pranja novca	SPN
Bosna i Hercegovina	BiH
Sprečavanje finansiranja terorizma	SFT
Krivični zakon Republike Srpske	RS
Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca	FATF
Finansijsko-obavještajna jedinica	FOJ
Islamska država u Iraku i Levantu	ISIL
Agencije za provođenje zakona	APZ
Pranje novca	PN
Usluge prenosa novca ili vrijednosti	MVTS
Neprofitne organizacije	NPO
Organizirane kriminalne bande	OKB
Finansiranje terorizma	FT

Rezime

U ovom dokumentu date su smjernice za identifikaciju i istragu finansiranja terorizma namijenjene agencijama za provođenje zakona (AZP) i tužiocima te je definiran praktični okvir sa preciziranim spektrom okolnosti, upozoravajućim pokazateljima i izvorima informacija koji ukazuju na aktivnosti finansiranja terorizma. Smjernice su usklađene sa najboljim međunarodnim praksama i odgovarajućim standardima FATF-a te ukazuju na značaj blagovremenog i koordiniranog djelovanja svih finansijsko-obavještajnih i kriminalističko obavještajnih funkcija.

Svrha i predmet

Smjernice su osmišljene tako da budu primjenjive u praksi i prilagođene potrebama praktičara te je njima obuhvaćeno sljedeće:

- upozoravajući pokazatelji i realistični scenariji razotkrivanja;
- strukturirani pregled izvora informacija, uključujući podatke Finansijsko-obavještajne jedinice (FOJ), finansijske institucije, carinske i poreske organe, mehanizme međunarodne saradnje, informacije iz javno dostupnih izvora i rizične sektore;
- praktični koraci za pretvaranje operativnih saznanja u istražne tragove i optužnice.

Osnovni pristup i principi

U smjernicama se promovira dvojni pristup koji podrazumijeva kombinaciju finansijsko-obavještajnog i kriminalističko-obavještajnog rada. Kod praćenja isključivo finansijskih podataka postoji mogućnost da se previde transferi malih iznosa novca; kriminalističko-obavještajne tehnike omogućavaju identifikaciju osoba koje osiguravaju sredstva, neformalnih kanala transfera i drugih vidova materijalne podrške. U ovom dokumentu se naglašava značaj saradnje, razmjene informacija i zajedničkog operativnog planiranja kao preduslova za djelotvorno suzbijanje.

Ključni operativni elementi

Upozoravajući pokazatelji i scenariji:

- Scenariji zasnovani na dokazima koji službenicima koji dolaze direktno u dodir sa ovim aktivnostima i analitičarima olakšavaju blagovremeno prepoznavanje sumnjivih obrazaca.

Izvori informacija:

- Pregled prioriteta izvora (izvještaji FOJ-a, bankarska evidencija, podaci carinskih/poreskih organa, međunarodni zahtjevi i materijali iz javno dostupnih izvora) u kombinaciji na najčešćim pokazateljima.

Istražne tehnike:

- Preporučuje se kombinacija finansijske analize, nadzora, tajnih operacija, analize komunikacije i kontroliranih operativnih tehnika u cilju praćenja tragova i zaštite dokaza.

Integracija krivičnog gonjenja:

- Smjernice o standardima dokazivanja, priprema svih neophodnih elemenata za podizanje optužnice i pravni aspekti neophodni za uspješno krivično gonjenje.

Objedinjavanje operativnog rada i saradnja

U smjernicama se ističe da je pouzdano razotkrivanje i razbijanje šema finansiranja terorizma moguće samo uz koordiniranu kombinaciju finansijsko-obavještajnog i kriminalističko-obavještajnog rada praćenu formalnim mehanizmima saradnje te se preporučuje osnivanje zajedničkih operativnih timova, izrada zajedničkih analitičkih proizvoda i redovna saradnja sa FOJ, nadzornim tijelima u finansijskom sektoru i međunarodnim partnerima u cilju sprečavanja propusta u prikupljanju informacija.

Usklađenost sa standardima FATF-a

Smjernice se pozivaju na očekivanja FATF-a da nadležni organi budu ovlašteni za primjenu širokog spektra istražnih radnji, uključujući tajne operacije, presretanje komunikacije, pristup računarskim sistemima i kontrolirane isporuke. Usklađivanje operativne prakse sa ovim standardima je predstavljeno kao ključno kako sa aspekta djelotvornosti tako i sa aspekta međunarodne saradnje.

Zaključak i naredni koraci

Usvajanje ovog nacrta smjernica će doprinijeti uspješnijem ranom razotkrivanju, boljim rezultatima istraga i većoj uspješnosti krivičnog gonjenja zahvaljujući standardizaciji pokazatelja, proširenju obavještajnih alata i institucionalizaciji međuinstitucionalne saradnje.

1. Uvod

Ovaj dokument predstavlja nacrt smjernica za identifikaciju i istragu finansiranja terorizma namijenjenih agencijama za provođenje zakona (APZ) i tužiocima, a njegova svrha je da se definira praktični operativni okvir sa preciziranim spektrom okolnosti, pokazateljima i izvorima informacija koji mogu ukazivati na aktivnosti finansiranja terorizma. Namjera kod izrade ovih smjernica je bila da se objedine međunarodne najbolje prakse i relevantni standardi Organizacije za kontrolu i sprečavanje pranja novca (FATF) te da se preciziraju upozoravajući pokazatelji i realistični scenariji koji mogu biti korisni za razotkrivanje finansiranja terorizma. U dokumentu je također dat strukturirani pregled izvora informacija, uključujući podatke FOJ-a, finansijske institucije, carinske i poreske organe, mehanizme međunarodne saradnje, informacije iz javno dostupnih izvora i sektore podložne zloupotrebi u svrhu finansiranja terorizma.

Smjernice koje imaju za cilj da agencijama za provođenje zakona i tužiocima pomognu u otkrivanju aktivnosti finansiranja terorizma u ranoj fazi **bi trebale obuhvatati** i finansijsko-obavještajne metode i kriminalističko-obavještajne metode neophodne za identifikaciju osoba koje osiguravaju sredstva za podršku terorističkih grupa, kao i kanala za prenos sredstva i drugih vidova materijalne podrške. Treba naglasiti da kriminalističko-obavještajne metode mogu biti djelotvorne i u otkrivanju manjih iznosa sredstva koji se koriste za finansiranje terorizma, kao i prikrivene prirode ove vrste kriminalne aktivnosti. Samo kombinacija kriminalističko-obavještajnih i finansijsko-obavještajnih alata, uz blisku saradnju između agencija nadležnih za kriminalističko-obavještajni i finansijsko-obavještajni rad, predstavlja ključ za uspjeh u otkrivanju, istrazi i razbijanju šema i kanala finansiranja terorizma.

Treba napomenuti da Preporuka FATF-a br. 31. Ovlaštenja organa za provođenje zakona i istražnih organa obavezuje države da osiguraju da nadležni organi koji provode istrage mogu koristiti širok spektar istražnih tehnika primjerenih za istrage pranja novca, povezanih predikatnih krivičnih djela i finansiranja terorizma. U te tehnike spadaju tajne operacije, presretanje komunikacije, pristup računarskim sistemima i kontrolirane isporuke, koje se mogu smatrati klasičnim alatima kriminalističko-obavještajnog rada.

2. Drugo poglavlje – Međunarodni standardi i domaći kontekst

Inkriminacijom finansiranja terorizma presijecaju se finansijski izvori koji grupama i pojedincima omogućavaju planiranje, vrbovanje, kupovinu oružja i izvođenje terorističkih napada. Na taj način se AZP i tužiocima daju jasna ovlaštenja za provođenje istraga, lišavanje slobode, krivično gonjenje i oduzimanje sredstava te jača saradnja sa privatnim sektorom u otkrivanju i zaustavljanju sumnjivih tokova novca. Domaće krivično zakonodavstvo mora biti usklađeno sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o suzbijanju finansiranja terorizma (1999) i Preporukama FATF-a. Jasne krivične sankcije i aktivno provođenje zakona odvrćaju potencijalne finansijere i time terorističkim grupama otežavaju dugoročno planiranje i djelovanje.

U Izvještaju MONEVAL-a o petom krugu evaluacije za BiH provedene u februaru 2024. godine koji je usvojio FATF zaključeno je da organi klasificiraju stepen rizika od finansiranja terorizma kao srednji, ali da manjkavosti u zakonskim definicijama i ishodima predmeta nisu u skladu sa tom procjenom. Otkriven je i istražen određeni broj slučajeva finansiranja terorizma. AZP su pokazale stručnost u provođenju istraga, ali se za otkrivanje ovog krivičnog djela ne koriste svi raspoloživi izvori informacija, a tumačenja krivičnog djela finansiranja terorizma nisu dosljedna u svim agencijama. Manjak razumijevanja naročito je prisutan u pravosuđu što podriva motivaciju i ustrajnost organa za provođenje zakona u istrazi slučajeva koji odstupaju od ustaljenog tumačenja. U nedavno pripremljenu nacionalnu strategiju za borbu protiv terorizma i akcioni plan za njeno provođenje uključena su iskustva i rezultati istraga FT.¹

U tački A.5. „Preventivne i sigurnosne mjere“ Strategije za borbu protiv terorizma jasno se navodi:

U sklopu preventivnog djelovanja sigurnosnih agencija, ova prioritarna mjera obuhvata jačanje kapaciteta i procedura za prikupljanje, analizu i razmjenu operativnih, obavještajnih, finansijsko-obavještajnih i kriminalističko-obavještajnih podataka i saznanja o aktivnostima koje ukazuju na planiranje ili počinjenje krivičnih djela terorizma i povezanih s terorizmom.

C. ODGOVOR / REAKCIJA na moguće terorističke napade i sanacija njihovih posljedica

Jačat će se koordinacija na svim nivoima u smislu razmjene operativnih, obavještajnih i policijskih podataka.

D. UNAPREĐENJE procedura istraga, krivičnog progona, penitensijarnog i postpenalnog tretmana u slučajevima terorizma i srodnih krivičnih djela:

¹ Moneyval (2024).

Također unaprijediće se procedure prikupljanja, analize, saradnje i razmjene operativnih, obavještajnih, finansijsko-obavještajnih, informacijsko-sigurnosnih i kriminalističko-obavještajnih podataka o aktivnostima koje ukazuju na planiranje ili počinjenje krivičnih djela terorizma i povezanih krivičnih djela.

Država je uvela nove mehanizme za ubrzavanje primjene ciljanih finansijskih sankcija (CFS) u vezi sa finansiranjem terorizma i finansiranjem proliferacije, ali ovi mehanizmi ne predviđaju direktne kazne za nepoštovanje, a tokom većeg dijela provjeravanog perioda nije postojao jedinstven okvir CFS. Izvršeno je samo jedno označavanje u skladu sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1373, a sam postupak označavanja karakteriziraju kašnjenja i nejasna povezanost istraga terorizma/finansiranja terorizma i razmatranja za označavanje. Poštovanje obaveza vezanih za CFS je neujednačeno u različitim sektorima.²

² Ibid.

3. Treće poglavlje – Pojmovi i definicije

3.1 Uvod

U ovom poglavlju definirano je finansiranje terorizma i objašnjena je razlika između finansiranja terorizma i pranja novca i drugih finansijskih krivičnih djela; također je predstavljeno kako međunarodni instrumenti i tijela za donošenje standarda karakteriziraju finansiranje kao osiguravanje, prikupljanje ili traženje sredstava namijenjenih za podršku terorizmu.

3.2 Finansiranje terorizma

Prema definiciji iz Međunarodne konvencije o finansiranju terorizma finansiranje terorizma podrazumijeva „sredstva bilo koje vrste, materijalna ili nematerijalna, pokretna ili nepokretna, bez obzira na to kako su stečena, kao i pravne dokumente ili instrumente u bilo kom obliku.³ Konvencijom je predviđeno da lice čini krivično djelo finansiranja terorizma „ako na bilo koji način, neposredno ili posredno, nezakonito i svjesno, osigura ili prikupi novčana sredstva sa namjerom da se ona upotrijebe ili znajući da će ona biti upotrijebljena, u cjelini ili djelimično, za činjene“.⁴ U Pojmovniku FATF-a finansiranje terorizma je definirano kao finansiranje terorističkih akata te terorista i terorističkih organizacija.⁵

Ovaj pojam je namjerno široko definiran: obuhvata materijalnu i nematerijalnu imovinu, pravne instrumente i usluge. Krivična odgovornost nastaje ako osoba nezakonito i svjesno osigura ili prikupi novčana sredstva ili resurse koji će se upotrijebiti, u cjelini ili djelimično, za izvođenje terorističkih aktivnosti. Neki od primjera su:

- Donator daje gotovinu dobrotvornoj organizacija koja tajno preusmjerava novčana sredstva za kupovinu oružja za terorističku grupu.
- Osoba iznajmljuje sigurnu kuću u kojoj se vrši radikalizacija regruta i pripremaju planovi napada.
- Vlasnik preduzeća izdaje fakturu za lažne konsultantske usluge radi prebacivanja „čiste“ zarade terorističkoj ćeliji.
- Neko operativcima osigurava kriptovane telefone i SIM kartice za potrebe koordinacije napada.
- Kriptovaluta se konvertira i uslojava kroz mjenjačnice radi prikrivanja krajnjeg odredišta prije transfera terorističkoj mreži.

3.3 Bosna i Hercegovina

Finansiranje terorizma je u BiH prvenstveno inkriminirano članom 202 krivičnog zakona na državnom nivou za koji je u Izvještaju MONEVAL-a o evaluaciji konstatirano da ima širok

³ Međunarodna konvencija o suzbijanju finansiranja terorizma (1999) čl.1 tč.1.

⁴ Međunarodna konvencija o suzbijanju finansiranja terorizma (1999) čl.2.

⁵ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2016).

djelokrug i da je u skladu sa većinom zahtjeva iz Konvencije o finansiranju terorizma. Ovim članom je obuhvaćeno neposredno ili posredno davanje, prikupljanje ili osiguravanje sredstava za širok spektar krivičnih djela povezanih sa terorizmom, uključujući sam terorizam, javno podsticanje, vrbovanje, obuku i više djela povezanih sa sigurnošću avionskog i pomorskog saobraćaja i nuklearnom sigurnošću. Pored toga obuhvaćeno je i finansiranje svakog drugog postupanja koje ima za cilj zastrašivanje stanovništva ili prisiljavanje domaćih ili stranih organa, čak i kada napad nije planiran ili izvršen. MONEYVAL ističe da je ovim krivičnim djelo izričito inkriminirano finansiranje terorista ili terorističkih organizacija u bilo koju svrhu, uključujući logističku podršku, podršku u pripremi i organiziranju putovanja. Krivičnim zakonima na entitetskom nivou predviđene su slične odredbe, ali su one nešto užeg djelokruga, budući da su samo krivičnim zakonom na državnom nivou obuhvaćena sva krivična djela predviđena Konvencijom, što je prema ocjeni MONEYVAL-a u skladu sa raspodjelom nadležnosti u BiH.

U sva četiri krivična zakona krivično djelo FT primjenjuje se na svako lice koje svjesno osigurava ili prikuplja sredstva koja će, djelimično ili u potpunosti, koristiti neka teroristička organizacija ili terorista pojedinac. Prema ocjeni MONEYVAL-a ova formulacija je dovoljno široka i obuhvata finansiranje putovanja u terorističke svrhe, što je potvrdilo i Ministarstvo pravde. Ovo krivično djelo postoji bez obzira na to da li sredstva potiču iz zakonitih ili nezakonitih izvora, premda MONEYVAL ukazuje na nedosljednosti u Republici Srpskoj gdje definicija „imovine“ nije u potpunosti u skladu sa FATF-ovim pojmom „novčana sredstva i druga imovina“. Nijedan od krivičnih zakona ne propisuje da sredstva moraju biti upotrijebljena za teroristički akt ili povezana sa konkretnim planiranim napadom što MONEYVAL ocjenjuje kao tehnički usklađeno sa standardima FATF-a. Namjera ili znanje mogu se izvesti iz objektivnih okolnosti, što doprinosi praktičnoj primjenjivosti ovog krivičnog djela, iako MONEYVAL napominje da ovaj pristup nije jednako primijenjen u zakonodavstvu Brčko distrikta. Kazne za FT kreću se od jedne do deset godina zatvora, odnosno najmanje tri godine na državnom nivou, a MONEYVAL smatra da su one u velikoj mjeri srazmjerne i da ispunjavaju funkciju odvraćanja. Odgovornost pravnih lica je formalno predviđena, ali MONEYVAL je utvrdio postojanje strukturalnih ograničenja pošto odgovornost postoji samo ako je djelo izvršeno u interesu datog pravnog lica. Prateća krivična djela kao što su učešće, pokušaj, pomaganje, udruživanje i omogućavanje također su propisana u svim jurisdikcijama. FT je predikatno krivično djelo pranja novca prema pristupu „sva krivična djela“ i ono postoji bez obzira na to gdje se terorista ili teroristička organizacija nalazi.

S operativnog aspekta, nalazi MONEYVAL-a iz 2024. jasno ukazuju da je zakonodavni okvir širi od načina na koji se često primjenjuje u praksi. Tužiocima i službenicima organa za provođenje zakona nisu neophodni dokazi o planiranom napadu za pokretanje istrage u vezi sa finansiranjem terorizma pošto su zakonom inkriminirani i rani vidovi finansijske podrške, uključujući pripremu putovanja, logističku pomoć i prikupljanje sredstava. Budući da je namjeru moguće utvrditi na osnovu objektivnog finansijskog ponašanja, istražiocima bi se trebali usmjeriti na obrasce transakcija, mreže i tokove novca, a ne čekati na eksplicitne ideološke pokazatelje. Širok obim ovog krivičnog djela omogućava ranu intervenciju protiv onih koji omogućavaju, podržavaju i posreduju u njegovom izvršenju, a MONEYVAL smatra da to nije dovoljno iskorišteno u dosadašnjoj praksi. Procjena MONEYVAL-a također ukazuje da

manjkavosti u pogledu odgovornosti pravnih lica tjeraju istražioce da se fokusiraju na fizička lica koja stoje iza organizacija i udruženja u slučaju postojanja pokazatelja zloupotrebe. Načelno, zakonodavni okvir ostavlja tužiocima i AZP širok prostor za djelovanje, ali MONEYVAL ističe da puno iskorištavanje svih mogućnosti zavisi od dosljednog tumačenja, blagovremene primjene finansijsko-obavještajnih mjera i proaktivnog pristupa FT kao samostalnom krivičnom djelu.

4. Četvrto poglavlje – Obrasci i znakovi upozorenja za finansiranje terorizma

4.1 Uvod

U ovom dijelu opisan je način na koji finansijeri terorizma iskorištavaju zakonite i nezakonite kanale, predstavljeni su novi alati i praktični znakovi upozorenja, istaknuti su posebni izazovi vezani za finansiranje domaćeg terorizma gdje se sredstva pribavljaju iz lokalnih izvora, kao i sve izražena sprega kriminala i terorizma.

4.2 Tipični načini finansiranja

Teroristi pribavljaju sredstva od privatnih finansijskih pokrovitelja.⁶ FATF je zaključio da „bogati privatni donatori mogu predstavljati važan izvor prihoda za određene terorističke grupe“.⁷ U neke od najčešće korištenih načina finansiranja terorizma spadaju otmica radi iznudiivanja otkupnine,⁸ krivotvorenje valuta,⁹ prerada nafte,¹⁰ prirodni resursi,¹¹ piraterija,¹² Hawala,¹³ privatne donacije i iznuda.¹⁴ Međutim, uočava se i pojava novih tipologija finansiranja terorizma pa je tako, na primjer, „niskobudžetni terorizam“ postao jedna od istaknutijih tipologija, što se može vidjeti na primjerima terorističkih napada u Madridu,¹⁵ Londonu,¹⁶ Londonu,¹⁷ Parizu,¹⁸ Londonu¹⁹ i Mančesteru.²⁰ Druge novije tipologije uključuju prevaru²¹ gdje teroristi pribavljaju sredstva putem falsifikovanja pasoša, imigracijskih prevara, krađe identiteta, finansijskih prevara, prevara na internetu, pronevjere javnih sredstava i bespovratnih sredstava, zloupotrebe socijalnih davanja i studentskih kredita, prevara u neprofitnom sektoru, poreskih prevara, krivotvorenja, prevara u osiguranju, hipotekarnih prevara i prevara u trgovini.²² Teroristi pribavljaju sredstva preko kriptovaluta i platformi društvenih mreža.²³ Zbog anonimnosti i brzine koju nudi, internet za teroriste predstavlja primamljivo sredstvo za pronalaženje donatora sredstava. Postoje dokazi da finansijeri terorizma uspostavljaju veze sa organiziranim kriminalnim bandama (OKB), a ovo povezivanje je poznato kao „sprega kriminala i terorizma“²⁴ gdje finansijeri terorizma koriste

⁶ Ministarstvo finansija SAD (2015).

⁷ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2015a), str. 13.

⁸ Ibid, str. 18.

⁹ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2012).

¹⁰ Organizacija za sprečavanje i kontrolu pranja novca (2015a).

¹¹ Ibid, str. 39-42.

¹² Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2011).

¹³ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2013).

¹⁴ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2015a).

¹⁵ Napoleoni (2007).

¹⁶ Vlada Ujedinjenog Kraljevstva (2005), str. 23.

¹⁷ BBC News (2014).

¹⁸ CNN (2015).

¹⁹ BBC News (2017).

²⁰ Ryder i saradnici (2023).

²¹ Ryder (2024).

²² Ibid.

²³ Wagman (2022).

²⁴ Basra i Neumann (2016).

infrastrukturu OKB za pribavljanje sredstava kroz seksualno i rodno zasnovano nasilje,²⁵ trgovinu ljudima²⁶ i trgovinu drogom.²⁷ Konačno, do sada nezabilježena količina sredstava kojom raspolaže Islamska država u Iraku i Levantu (ISIL) primjer je „korporativne“ ili „hijerarhijske“ tipologije²⁸ koja se može okarakterizirati i kao finansiranje terorizma „preko privrede“.²⁹

4.3 Pokazatelji i „znakovi upozorenja“ vezani za transakcije i ponašanje klijenata

Kada je riječ o transakcijama, u znakove upozorenja za finansiranje terorizma može spadati učestala uplata ili podizanje manjih iznosa gotovog novca kako bi se izbjegli pragovi za prijavljivanje, popularno poznato i kao „štrumfovanje“.³⁰ Čest pokazatelj su i neuobičajeni međunarodni transferi novca, naročito iz visokorizičnih zemalja ili ratnih područja.³¹ Transakcije koje odstupaju od poznatog profila klijenta, kao što su veliki transferi koje vrši student ili nezaposleno lice, mogu biti razlog za sumnju.³² Korištenje više računa ili posrednika radi prikrivanja porijekla ili odredišta sredstava, kao i često korištenje bankomata u drugim državama, naročito u područjima povezanim sa terorizmom, predstavljaju dodatne znakove upozorenja.³³ Pokazatelji koji se tiču profila klijenta vezani su za ponašanje i dokumentaciju, a neki od njih su nepostojanje jasnog poslovnog opravdanja za finansijske aktivnosti, nesprijetnost na davanje informacija ili korištenje lažnih isprava, kao i nagle promjene u aktivnosti računa gdje, na primjer, neaktivni računi postaju aktivni i preko njih se vrše velike transakcije. Korištenje ličnih računa za transakcije koje imaju obilježja poslovnih transakcija, naročito kada je riječ o međunarodnim transferima, također predstavlja znak upozorenja. Organizacioni i sektorski znakovi upozorenja su naročito značajni za neprofitne organizacije (NPO) i dobrotvorne organizacije.³⁴ Finansijske aktivnosti koje odstupaju od svrhe ili geografskog područja rada NVO, kao i veliki transferi prema fizičkim ili pravni licima u visokorizičnim područjima bez jasnog obrazloženja mogu ukazivati na zloupotrebu.³⁵ Paravan preduzeća ili netransparentne vlasničke strukture korištene za prenos sredstava.³⁶

4.3.1 Pokazatelji u fazi otkrivanja

Za FOJ i finansijske institucije prvenstveno su relevantni znakovi upozorenja vezani za transakcije i ponašanje. Tu spadaju obrasci poput „štrumfovanja“ (strukturirani depoziti manjih iznosa novca), neobični međunarodni bankovni transferi, nedosljednost sa profilom klijenta (veliki transferi koje vrše nezaposlena lica), korištenje više računa ili posrednika te

²⁵ Kenny i Malik (2019).

²⁶ Coonan i Thompson (2005).

²⁷ Williams (2007).

²⁸ Ryder (2018b).

²⁹ Brisard i Martinez (2014).

³⁰ Ryder (2020).

³¹ Nacionalna komisija za terorističke napade na Sjedinjene Američke Države (2004).

³² Ryder i saradnici (2023).

³³ Ryder (2024).

³⁴ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2015b).

³⁵ Ibid.

³⁶ Baradaran i saradnici (2013).

sumnjive aktivnosti na neaktivnim računima. Znakovi upozorenja se mogu odnositi i na ponašanje klijenata ili organizacija, kao što je nevoljno davanje ličnih podataka, korištenje ličnih računa za transakcije koje imaju obilježja poslovnih transakcija ili finansijske aktivnosti neprofitnih organizacija koje odudaraju od cilja ili geografskog područja njihovog rada.

4.3.2 Pokazatelji u fazi dokazivanja

Ove pokazatelje koriste organi za provođenje zakona i tužioci i oni su više materijalne i kontekstualne prirode te su često povezani sa određenim kriminalnim tipologijama i namjerom. Tu spadaju korištenje privatnih donacija, sistema Hawala, prevara (krađa identiteta, zloupotreba socijalnih davanja ili poreska prevara), kriptovaluta, kao i iskorištavanje OKB za pribavljanje sredstava putem trgovine ljudima ili drogom. Ovi pokazatelji pomažu u utvrđivanju namjere, mreža i načina – što je ključno za formiranje predmeta i dokazivanje izvršenja krivičnih djela na sudu.

Dakle, pokazatelji u fazi otkrivanja služe kao rani znakovi upozorenja na sumnjive aktivnosti, dok pokazatelji u fazi dokazivanja pružaju pravnu i istražnu osnovu za krivično gonjenje djela finansiranja terorizma.

4.4 Glavni pokazatelji u fazi otkrivanja u BiH

4.4.1 Transferi putem Western Uniona i prenos vrijednosti neformalnim putevima:

Neki od primjera su:

- Česte uplate manjih iznosa putem Western Uniona ili drugih usluga prenosa novca ili vrijednosti (MVTs) iz visokorizičnih zemalja (npr. zalivske zemlje, Turska) fizičkim licima ili malim preduzećima u BiH
- Strukturiranje doznaka: Više pošiljalaca iz dijasfore šalje sredstva istom primaocu ili domaćinstvu, čime se potencijalno prikriva stvarno porijeklo ili namjena sredstava
- Nepostojanje ekonomskog obrazloženja: Primaoci koji nemaju prijavljene prihode ili poslovnu djelatnost primaju česte ili velike uplate
- Korištenje trećih lica kao pošiljalaca: Transfere vrše osobe koje nemaju nekakve porodične ili poslovne veze sa primaocem, što dovodi u sumnju legitimnost transakcija

4.4.2 Doznake iz dijasfore

Neki od primjera su:

- Prekomjerno oslanjanje na doznake: u BiH stiže značajan priliv novca iz dijasfore, naročito iz Zapadne Evrope i Zaliva. Premda je većina tih doznaka zakonita, njihova brojnost i korištenje neformalnih kanala (fizički prenos gotovine ili korištenje neregistriranih posrednika) predstavljati rizik
- Nepodudarnost sa prijavljenim prihodima: Osobe primaju velike doznake, a prijavile su minimalna ili nikakva primanja u zemlji

- Korištenje doznaka za finansiranje neprofitnih organizacija ili vjerskih ustanova bez jasnog nadzora ili transparentnosti

4.4.3 Neprofitne organizacije (NPO)

Neki od primjera su:

- NPO koje djeluju u radnim područjima (Sirija, Irak) ili šalju sredstva u visokorizične zemlje bez jasnog humanitarnog obrazloženja
- Izostanak transparentnosti u pogledu identiteta donatora: donacije iz anonimnih ili stranih izvora, naročito iz zemalja sa slabim mjerama SPN/FT (mogu se provjeriti liste EU, FATF-a i SAD)
- Neuobičajene finansijske aktivnosti: NPO sa ograničenim lokalnim prisustvom, ali velikim obimom međunarodnih transakcija ili one koje koriste lične račune za sredstva organizacije
- Odstupanje od misije: NPO koje se bave aktivnostima koje nisu u skladu sa njihovim deklariranim ciljevima ili geografskim područjem djelovanja (npr. dobrotvorna organizacija registrirana za djelatnosti obrazovanja finansira građevinske projekte u inostranstvu)

4.4.4 Sektor trgovine vozilima

Neki od primjera su:

- Dominantno gotovinske transakcije: auto saloni koji prihvataju velike gotovinske uplate bez odgovarajuće dokumentacije ili primjene mjera identifikacije i praćenja klijenata
- Korištenje paravan preduzeća: preduzeća za uvoz-izvoz koja trguju polovnim vozilima kao pokriće za prenos sredstava preko granice
- Velik promet vozila velike vrijednosti: učestala kupovina i prodaja automobila bez jasnog komercijalnog opravdanja, što potencijalno može ukazivati na uslojavanje nezakonitih sredstava
- Prekogranične nepravilnosti: Vozila koja se uvoze iz ili izvoze u zemlje u kojima je poznato da postoje rizici od finansiranja terorizma, često praćeno fakturisanjem manjih iznosa od stvarne vrijednosti ili lažnom dokumentacijom

4.4.5 Građevinski materijali i nekretnine

Neki od primjera su:

- Fakturisanje većih iznosa od stvarne vrijednosti materijala: Naduvane fakture za cement, čelik ili druge materijale koje se koriste za opravdavanje velikih transfera novca
- Korištenje fiktivnih preduzeća: Subjekti koji fizički ne postoje ili osoblje koje učestvuje u lancima snabdijevanja građevinskim materijalom

- Netipično finansiranje projekata: Građevinski projekti koje finansiraju strani donatori ili NPO sa netransparentnim finansijskim tragovima
- Gotovinska kupovina: Kupovina nekretnina ili materijala gotovinom, posebno u područjima u kojima postoje rizici od radikalizacije ili ograničen regulatorni nadzor

4.5 Prijetnje vezane za finansiranje domaćeg terorizma

Finansiranje domaćeg terorizma predstavlja značajnu i sve složeniju prijetnju pošto grupama i pojedincima omogućava djelovanje i sve naprednije iskorištavanje finansijskih sistema. Finansiranje domaćeg terorizma podrazumijeva finansiranje terorističkih aktivnosti koje potiču i djeluju u okvirima državnih granica i koje su često motivirane desničarskim ekstremizmom, vjerskim fundamentalizmom ili antidržavnim stavovima.³⁷ Za razliku od međunarodnog terorizma, domaći akteri obično pribjegavaju malim, niskobudžetnim operacijama, što otežava njihovo otkrivanje. Često koriste legalne izvore prihoda kao što su zaposlenje, donacije, prodaja, *crowd funding*, privatne donacije, kriptoimovina, članarine, online sadržaji, rekviziti i roba, manifestacije/masovna okupljanja, pretplate i nasljedstvo.³⁸ Prisutna je sve veća povezanost sa širim kriminalnim djelovanjem, uključujući prevaru i nezakonitu trgovinu.³⁹ Posebnu zabrinutost izaziva korištenje virtuelne imovine i online platformi za prikupljanje i prenos sredstava. Teroristički akteri iskorištavaju *crowdfunding* platforme, društvene mreže i kriptovane aplikacije za slanje poruka u svrhu pribavljanja donacija i koordiniranja finansijskih tokova.⁴⁰ Izvještaj FATF-a za 2025. upozorava da domaće grupe koriste ove tehnologije za zaobilazanje tradicionalnih finansijskih kontrola, često djelujući kao fragmentirane ćelije koje je teže pratiti.⁴¹

Glavne napomene za fazu istrage:

- Male, učestale transakcije niske vrijednosti predstavljaju uobičajen obrazac finansiranja i mogu ukazivati na kontinuiranu operativnu podršku bez obzira na male pojedinačne iznose
- Miješanje zakonitih i nezakonitih prihoda (zaposlenje, prodaja, donacije, pretplate, nasljedstvo) se koristi za prikrivanje svrhe i porijekla sredstava
- Korištenje online platformi i virtuelne imovine značajno povećava domet i otežava praćenje
- Fragmentirana struktura ćelija i decentralizirane mreže smanjuju uočljivost sa jedne tačke nadzora i preusmjeravaju aktivnosti na kanale za direktan prenos novca bez posrednika (peer-to-peer)
- Povezanost sa drugim krivičnim djelima (prevara, nezakonita trgovina) stvara paralelne tokove prihoda i omogućava složenost transakcija kojima se prikriva finansiranje terorizma

³⁷ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2021).

³⁸ Ibid.

³⁹ Vlada UK (2025).

⁴⁰ Ryder (2020).

⁴¹ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2025c).

- Javno prikupljanje sredstava praćeno ideološkim porukama (roba, monetizacija sadržaja, prihodi od manifestacija) pruža privid zakonitosti, a finansira djelovanje

Tipologije finansiranja (najzastupljeniji modeli):

- Mikrodonacije / *crowdfunding*: veliki broj malih donacija putem platformi, apela na društvenim mrežama ili kriptovanih zahtjeva
- Prodaja i monetizacija sadržaja: prodaja rekvizita, pretplate, plaćeni sadržaj i članarine kao komercijalno pokriće za prihode
- *Peer-to-peer* i neformalni transferi: primopredaja gotovine, direktne elektronske uplate, poklon kartice ili neformalne mreže za prenos novca bez nadzora
- Kripto i virtualna imovina: direktne donacije u kriptovalutama, mikseri, stablecoini, prodaja NFT-ova ili direktni transferi bez posrednika radi prikrivanja porijekla i odredišta
- Prihodi od kriminalnih aktivnosti: sredstva stečena prevarom, krijumčarenjem, krađom ili nezakonitom trgovinom preusmjeravaju se za finansiranje organizacije
- Manifestacije i masovna okupljanja: prodaja ulaznica, donacije na licu mjesta i prodaja pratećih rekvizita kao način prikupljanja sredstava i vrbovanja
- Privatne/mrežne donacije i naslijeđe: ciljana podrška imućnih simpatizera, porodični transferi ili zadužbine koje služe kao prividno čist izvor kapitala

Praktični znakovi upozorenja za istražioce

Finansijsko ponašanje:

- Više manjih uplata ili podizanja novca koje se zbirno pretvaraju u operativno značajne iznose
- Nagli porast platnih aktivnosti povezan sa ideološkim skupovima, online kampanjama ili naglim rastom pregleda online sadržaja
- Transakcije koje nisu u skladu sa prijavljenim zanimanjem/prihodima ili načinom života
- Česti transferi prema velikom broju manjih primalaca ili brzi, višestruki transferi putem različitih računa

Kanali i instrumenti

- Korištenje platformi za *crowdfunding* i prikupljanje donacija sa neodređenim ili šifriranim apelima (bez jasno definirane humanitarne svrhe)
- Preusmjeravanje uplata kroz kriptonovčanike, miksera ili anonimne kriptovalute (privacy coins) bez odgovarajuće zakonite poslovne aktivnosti
- Korištenje prepaid kartica, poklon kartica ili dopunjivih instrumenata za anonimni prenos vrijednosti
- Korištenje kriptovanih aplikacija za slanje poruka za potrebe davanja uputstava za prikupljanje sredstava ili koordinaciju plaćanja

Organizacioni i operativni pokazatelji

- Prodaja robe ili organizacija manifestacija pri čemu se prihodi ne sravnjuju ili se preusmjeravaju kroz netransparentne subjekte
- Više manjih preduzeća ili online prodavnica koje ograničeno posluju, ali imaju stabilan priliv sredstava
- Miješanje zakonitih članarina/prihoda od pretplata sa direktnim operativnim troškovima
- Umrežene donacije simpatizera iz različitih geografskih područja bez jasnih porodičnih/humanitarnih veza

Komunikacija i javni signali

- Javno ideološko vrbovanje u kombinaciji sa zahtjevima za prikupljanje sredstava predstavljeno kao „podrška“, „odbrana“ ili „pravna zaštita“ članova.
- Korištenje šifriranog jezika, hashtagova ili jednokratnih (burner) korisničkih naloga za pribavljanje sredstava.
- Brza promjena korisničkih naloga ili korištenje platformi na kojima objavljeni sadržaj na ostaje trajno radi izbjegavanja praćenja

Prijedlog istražnih prioriteta

- Pratiti obrasce akumulacije: obratiti pažnju na grupe malih transakcija, vremensku korelaciju sa online kampanjama ili manifestacijama
- Pratiti povezanost sa platformama: mapirati tokove donacija preko crowdfunding platformi, povezanost preko društvenih mreža i procesore plaćanja do krajnjih računa ili kriptonovčanika
- Pratiti tok novca od prodaje robe i manifestacija: tražiti račune, ugovore sa dobavljačima i sravnjivanje stanja u poslovnim knjigama i stanja na računu za sumnjive ispostave
- Povezivati finansijske i komunikacijske podatke: uparivati transakcijske podatke sa praćenjem otvorenih kanala za slanje poruka radi povezivanja poziva za doniranje i primljenih sredstava
- Obratiti pažnju na povezanost sa kriminalom: istražiti sumnjive poslovne subjekte ili osobe zbog mogućih dvojnih kriminalno-finansijskih aktivnosti (prevara, krijumčarenje)
- Koristiti multidisciplinarne dokaze: kombinirati finansijske podatke, digitalnu forenziku i obavještajne podatke iz ljudskih izvora radi prevazilaženja poteškoća vezanih za decentralizirano i kriptovano djelovanje

Istočnoevropske zemlje suočavaju se sa širokim spektrom domaćih terorističkih prijetnji. Prema podacima Europol, više istočnih država članica EU prijavilo je izvršene ili spriječene napade povezane sa ideološki motiviranim akterima.⁴² Ove grupe često djeluju kao

⁴² Europol (2025).

fragmentirane ćelije, a svoje djelovanje finansiraju iz zakonitih izvora prihoda i sitnog kriminala. Kraljevski institut za odbranu i sigurnost (Royal United Services Institute - RUSI) ističe rastući značaj sprege kriminala i terorizma u Istočnoj Evropi gdje teroristički akteri koriste organizirane kriminalne mreže za logističku i finansijsku podršku.⁴³ Zbog svog poslijeratnog naslijeđa, političke rascjepkanosti i izloženosti mrežama radikalizacije, BiH se suočava sa stalnom, ali nedovoljno resursno podržanom prijetnjom finansiranja domaćeg terorizma. Premda je zastupljenost domaćeg terorizma ograničena, nedostaci u finansijskom nadzoru i institucionalnoj koordinaciji stvaraju značajne rizike. Ambijent finansiranja domaćeg terorizma u Bosni je pod uticajem zaostalih ekstremističkih ideologija iz sukoba 1990-ih, uključujući etno-nacionalističke i vjerski motivirane aktere. Prema podacima Ministarstva vanjskih poslova SAD, Bosna i Hercegovina je i dalje partner u borbi protiv terorizma, ali ima poteškoća sa ograničenim institucionalnim kapacitetima i rascjepkanim strukturama upravljanja.⁴⁴ Glavni problem predstavlja povratak stranih terorističkih boraca (STB) i njihovih porodica iz Sirije i Iraka.⁴⁵ Bosna i Hercegovina je 2014. godine zakonom zabranila učešće na stranim ratištima i izvršila repatrijaciju više svojih državljana, ali reintegracija i praćenje i dalje ostaju slabe tačke.⁴⁶ Ovi povratnici mogu predstavljati rizik u smislu finansiranja terorizma putem neformalnih mreža, nereguliranih donacija ili zloupotrebe neprofitnih organizacija.

Glavne napomene za fazu istrage:

- Fragmentirane ćelijske strukture smanjuju mogućnost centraliziranog uvida i iziskuju povezivanje podataka o malim, raspršenim akterima
- Sprega kriminala i terorizma: saradnja sa mrežama organiziranog kriminala osigurava logističku podršku i prikrivene kanale finansiranja
- Zakonito pokriće za finansiranje: korištenje zakonitih izvora prihoda i sitnog kriminala prikriva porijeklo i namjeru
- Institucionalne manjkavosti i manjkavosti u nadzoru predstavljaju rizike koji se mogu zloupotrijebiti pošto slaba uprava i ograničeni kapaciteti omogućavaju da novčani tokovi prođu neopaženo
- Povratnici kao multiplikator rizika: povratnici sa stranih ratišta i njihove mreže mogu donijeti nove izvore finansiranja i neformalne kanale
- Istorijski i ideološki pokretači utiču na dugoročne obrasce prikupljanja sredstava povezane sa etnonacionalističkim i vjerskim narativima

Najzastupljenije regionalne tipologije:

⁴³ Kraljevski institut za odbranu i sigurnost (2025).

⁴⁴ Ministarstvo vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država, Izvještaji o stanju u području terorizma za 2023: BiH (Odsjek za suzbijanje terorizma, 2023).

⁴⁵ Projekat suzbijanja ekstremizma (nema podatka).

⁴⁶ Ministarstvo vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država (2023).

- Finansiranje preko organiziranog kriminala: imovinska korist pribavljena krijumčarenjem, trgovinom ljudima ili drugim oblicima organizirano kriminala pere se i preusmjerava u ekstremističke aktivnosti
- Mali distribuirani iznosi sredstava: veliki broj malih donacija i mikro-izvora prihoda (prodaja, manifestacije, članarine) akumulira se i koristi za finansiranje djelovanja
- Transferi putem neformalnih mreža: „keš kuriri“, doznake, transferi između prijatelja/članova porodice ili neregulirani posrednici za prenos novca prenose vrijednosti preko granica
- Zloupotreba neprofitnog sektora: dobrotvorne organizacije, NVO ili udruženja građana koriste se kao paravan za prikupljanje i distribuciju sredstava
- Finansiranje povezano sa poslijeratnim naslijeđem: resursi i simpatije preostali iz prethodnih sukoba preusmjeravaju se prema savremenim ekstremističkim aktivnostima

Praktični znakovi upozorenja za istražioce:

- Nepodudarnost između prihoda i transakcija: prihodi ili poslovne djelatnosti koje nisu u skladu sa obimom transakcija ili iznenadni neobjašnjeni prilivi sredstava
- Neobjašnjena akumulacija sredstava: višestruke manje uplate preko različitih računa ili subjekata koje se kumulativno koriste za finansiranje djelovanja
- Povezanost sa organiziranim kriminalom: transakcijske ili društvene veze sa poznatim kriminalnim grupama ili sumnjivim poslovnim paravanima
- Netransparentni obrasci krajnjih korisnika: usmjeravanje sredstava kroz fiktivne firme, neformalne posrednike ili učestalo korištenje „keš kurira“
- Zloupotreba neprofitnog sektora: dobrotvorne organizacije ili lokalne organizacije sa neurednim knjigovodstvom, nagli porast donatora ili neobjašnjivi transferi u inostranstvo
- Kanali povezani sa povratnicima: donacije, doznake ili drugi vidovi podrške koji se javljaju ubrzo nakon repatrijacije ili su povezani sa poznatim mrežama povratnika
- Prekogrančni mikro-tokovi: učestali mali prekogranični transferi bez legitimnog poslovnog razloga

Istražni prioriteti i taktika:

- Mapiranje mreža: povezivati finansijsku dokumentaciju sa pokazateljima iz javno dostupnih izvora vezanim sa ideologiju, članstvo i veze sa kriminalom
- Pratiti novac kroz različite modalitete: kombinirati tragove vezanih za bankarske, gotovinske, kriptu i neformalne transfere radi utvrđivanja tačaka akumulacije
- Detaljna provjera neprofitnih organizacija i manifestacija: pribaviti ugovore sa dobavljačima, sravnjivanje stanja u poslovnim knjigama i stanja na računu i spiskove donatora za organizacije u okviru istog ideološkog sistema
- Obratiti pažnju na povezanost sa organiziranim kriminalom: dati prioritet provjerama slučajeva preklapanja finansijskih tokova sa poznatim rutama ili akterima nezakonite trgovine

- Pratiti uticaj povratnika: pratiti finansijske aktivnosti približno u vrijeme repatrijacije i sa povezanim kontaktima
- Unaprijediti međuagencijsku koordinaciju: prevazići fragmentaciju upravljanja razmjenom finansijsko-obavještajnih podataka između organa za provođenje zakona, finansijskih nadzornih tijela i jedinica za suzbijanje terorizma

4.6 Sprega kriminala i terorizma

Sprega kriminala i terorizma predstavlja saradnju između kriminalnih i terorističkih grupa iz koje često nastaju hibridne organizacije kod kojih je granica između političkog nasilja i bavljenja kriminalom zbog profita često zamagljena. Ova sprega predstavlja povezanost između organiziranog kriminala i terorizma. Ove grupe, koje se tradicionalno smatraju zasebnim pojavama, jedna motivirana profitom, a druga ideologijom, ipak imaju dodirne tačke u vidu operativnih potreba, finansijskih strategija i teritorijalne kontrole.⁴⁷ Ova sprega se može ispoljiti na više načina, uključujući saradnju između zasebnih kriminalnih i terorističkih subjekata.⁴⁸ Jedan od uobičajenih načina jeste pretvaranje terorističkih organizacija u kriminalne gdje ideološki motivirane grupe počinju da se bave kriminalom kao što je trgovina drogom,⁴⁹ iznuđivanje⁵⁰ ili krijumčarenje radi finansiranja svog djelovanja.⁵¹ Ovaj zaokret istovremeno im omogućava finansijsku održivost i ostvarivanje političkih ciljeva. S druge strane, pojedine kriminalne organizacije mogu pribjeći terorističkoj taktici radi zaštite vlastitih interesa ili proširenja svog uticaja, premda je to rjeđi slučaj. Na ovaj odnos dodatno utiče korištenje istih tehnologija, nezakonitih tržišta i logističkih mreža.⁵² Online platforme, kriptovana komunikacija i globalni finansijski sistemi smanjuju prepreke za saradnju omogućavajući brz prenos znanja i prekogranično djelovanje.⁵³

⁴⁷ Basra i Neumann (2016).

⁴⁸ Ryder (2025).

⁴⁹ Williams (2007).

⁵⁰ Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2015).

⁵¹ Sinaee i Khatibi (2023).

⁵² Ryder (2025).

⁵³ Ibid.

5. Peto poglavlje – Okolnosti koje mogu ukazivati na finansiranje terorizma

Određene finansijske aktivnosti poput „štrumfovanja“, korištenje humanitarnih organizacija kao paravana i nekonvencionalnih transfera sredstava mogu predstavljati znakove upozorenja za finansiranje terorizma, naročito ako se javljaju u kombinaciji ili ako za njih ne postoji legitimno ekonomski razlog.⁵⁴ Kod finansiranja terorizma često je zastupljeno „štrumfovanje“, tehnika koja podrazumijeva podjela velikih iznosa na manje, manje sumnjive transakcije radi izbjegavanja pragova za prijavljivanje.⁵⁵ Ove uplate se mogu vršiti preko više različitih poslovnica banaka ili računa, a često ih vrše osobe koje jasno povezane sa sredstvima. Cilj je da se prikrije porijeklo i odredište novca te na taj način finansijskim institucijama i organima oteža praćenje novčanih tokova.⁵⁶

Druga uobičajena taktika je zloupotreba humanitarnih ciljeva.⁵⁷ Terorističke grupe mogu osnivati dobrotvorne organizacije i NVO, ili se u njih ubacivati, radi prikupljanja sredstava pod krinkom prikupljanja pomoći za postradale u prirodnim nepogodama, obrazovanje ili medicinsku pomoć.⁵⁸ Takvi subjekti mogu služiti i kao platforme za prikupljanje sredstava i kao centri za logističku podršku.

Gotovinski transferi i Hawala mreže i dalje su široko zastupljeni u finansiranju terorizma zbog svoje anonimnosti i ograničene dokumentacije.⁵⁹ „Keš kuriri“ mogu fizički prenijeti sredstva preko granice zaobilazeći formalne finansijske sisteme.⁶⁰ Hawala, neformalni sistem prenosa vrijednosti zasnovan na povjerenju i porodičnim mrežama, je naročito podložan zloupotrebi pošto funkcionira izvan formalnih bankarskih kanala i često bez pisanog traga.⁶¹

Finansijeri terorizma mogu također ulagati u nekretnine, luksuznu robu i virtuelnu imovinu kao vid diskretnog čuvanja ili prenosa vrijednosti.⁶² Transakcije nekretnina, naročito tamo gdje se imovina prodaje po nižoj ili višoj vrijednosti od stvarne, se također mogu koristiti za prikrivanje nezakonitih sredstava. Slično tome, predmeti velike vrijednosti poput satova, umjetnina ili vozila mogu služiti za pranje novca ili finansiranje terorizma putem trgovine. Porast korištenja virtuelne imovine, kao što su kriptovalute, dodatno usložnjava situaciju pošto omogućava prekogranične transfere uz ograničen regulatorni nadzor i mogućnost korištenja pseudonimnih naloga.⁶³

⁵⁴ Gordon (2011).

⁵⁵ Irwin i saradnici (2011).

⁵⁶ Ryder (2015).

⁵⁷ Crimm (2003).

⁵⁸ Bauer i Levitt (2020).

⁵⁹ Freeman i Rueshen (2011).

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Van de Bunt (2008).

⁶² Cheney (2005).

⁶³ Ryder (2020).

5.1 Tipični načini finansiranja terorizma u BiH

Finansiranje terorizma u BiH obično se javlja u vidu manjih novčanih priloga koji se prikupljaju u okviru porodice, društvenih i vjerskih mreža. Ova sredstva se obično prikupljaju neformalno prilikom okupljanja i bez strukturiranog finansijskog nadzora. Mreže podrške povezane sa osobama koje su putovale u Siriju i Irak često zavise od ličnih gotovinskih transfera koji su ispod praga prijavljivanja i obično se predstavljaju kao uobičajena pomoć porodice.

Zloupotreba humanitarnih inicijativa predstavlja jedan od najtrajnijih domaćih rizika. Ponekad se organiziraju neformalne humanitarne akcije bez registracije i dokumentacije što omogućava preusmjeravanje dijela sredstava osobama povezanim sa ekstremističkim krugovima. Registrirane neprofitne organizacije još uvijek predstavljaju rizik ako je njihova finansijska kontrola ograničena, ako imaju paralelne račune i često koriste gotovinska plaćanja.

Tu spadaju organizacije koje sebe predstavljaju kao vjerske, kulturne ili humanitarne organizacije, ali nemaju transparentne procedure upravljanja.

Prekogranični prenos gotovine i dalje predstavlja moguć način prenosa sredstava. Kombinacija duge kopnene granice, zahtjevnog terena i brojnih neformalnih prelaza omogućava prenos manjih iznosa neprijavljene gotovine i otežava otkrivanje. Neformalni aranžmani za prenos vrijednosti, uključujući sisteme poput hawale, također igraju značajnu ulogu. Ovi mehanizmi počivaju na pouzdanim posrednicima u lokalnim zajednicama ili migrantskim mrežama što omogućava brz, nedokumentiran prekogranični prenos sredstava izvan reguliranog finansijskog sistema. Zbog činjenice da počivaju na ličnom povjerenju te da ne ostavljaju finansijski trag, ovi aranžmani su naročito interesantni povratnicima, simpatizerima i pomagačima.

Online kampanje prikupljanja sredstava i kampanje na društvenim mrežama sve se češće koriste za prikupljanje novca često pod krinkom humanitarne pomoći. Ove kampanje obično podrazumijevaju male, učestale uplate uz ograničenu transparentnost u pogledu krajnjeg primaoca. Doznake bosanskohercegovačke dijasporе predstavljaju još jedan kanal podložan zloupotrebi, naročito kada je navedena svrha nejasna ili se ne može provjeriti. U nekim slučajevima sredstva povezana sa FT se namjerno kombiniraju sa legitimnom porodičnom podršku u cilju izbjegavanja kontrole.

Preduzeća koja intenzivno koriste gotovinu u poslovanju i dalje su podložna zloupotrebi, naročito ona sa ograničenim internim kontrolama ili velikim brojem neevidentiranih transakcija. Neregistrirane usluge razmjene novca predstavljaju dodatni rizik zbog nekontroliranih priliva gotovine i nepostojanja obaveze prijavljivanja. Osobe koje se bave sitnim kriminalom mogu preusmjeriti dio svoje nezakonito stečene imovinske koristi ekstremističkim saradnicima čime dolazi do preklapanja između sitnog kriminala i finansiranja terorizma.

Prodaja lične imovine, uključujući vozila i elektroniku, često se koristi kao brz način prikupljanja sredstava za putovanja i logističku podršku. Kampanje prikupljanja sredstava u zajednici namijenjenih stanovništvu pogođenom sukobima također se zloupotrebljavaju

preusmjeravanjem dijela donacija. Usluge transfera novca, poput Western Uniona, i dalje se koriste za učestale transfere manjih iznosa novca sa minimalnim informacijama o svrsi transakcije.

Neprofitni sektor je načelno i dalje izložen povećanom riziku od FT. Organizacije koje se u velikoj mjeri oslanjaju na novčane donacije, imaju slabe strukture upravljanja ili se finansiraju iz inostranih sredstava iz neprovjerljivih izvora posebno su rizične. Sredstva koja se prikupljaju tokom vjerskih predavanja ili neformalnih okupljanja na nivou zajednice predstavljaju povećan rizika ako se ne vodi finansijska evidencija. Osobe koje imaju pristup bankovnim računima u različitim zemljama mogu prenositi sredstva putem manjih transfera u i iz BiH u cilju izbjegavanja aktiviranja mehanizma praćenja.

Privatne pozajmice predstavljaju dodatni neformalni mehanizam za prenos sredstava povezanih sa FT bez uključivanja u regulirani sektor. Iako je još uvijek ograničena, upotreba kriptovaluta polako raste, posebno među mlađim osobama koje eksperimentiraju sa *peer-to-peer* novčanicima. Pokušaji pretvaranja sredstava u digitalna sredstva radi izbjegavanja finansijskog praćenja razotkriveni su u više istraga.

Za finansiranje terorizma u BiH se, u principu, obično koriste lične mreže povjerenja, transakcije male vrijednosti i neformalni prenosa novca. Ove karakteristike smanjuju vidljivost u formalnom finansijskom sistemu i potvrđuju potrebu za proaktivnim finansijsko-obavještajnim radom, blagovremenim istražnim aktivnostima i bliskom saradnjom između tužilaštava i agencija za provođenje zakona.

5.2 Upozoravajući pokazatelji za organe za provođenje zakona i tužilaštva u BiH

5.2.1 Gotovinske i transakcije male vrijednosti

- Česte uplate ili podizanje malih iznosa gotovine koji ne odgovaraju prihodima osobe
- Neformalno prikupljanje gotovine tokom vjerskih ili društvenih okupljanja
- Osobe koje imaju ograničene legitimne prihode, a redovno imaju pristup značajnim količinama gotovine

5.2.2 Hawala i neformalni sistemi prenosa vrijednosti

- Transferi bez odgovarajućih bankovnih aktivnosti
- Sredstva koja se primaju sa više stranih lokacija u zaokruženim, istim iznosima
- Veze sa migrantskim grupama ili neregistriranim lokalnim posrednicima koji se bave prenosom novca

5.2.3 Neprofitne organizacije:

- NPO koje uglavnom posluju gotovinski sa ograničenom dokumentacijom
- Aktivnosti prikupljanja sredstava bez jasnog spiska korisnika
- NPO kojima upravljaju osobe povezane sa radikalnim mrežama
- Strane donacije iz izvora koji se ne mogu provjeriti

5.2.4 Povratnici i mreže podrške:

- Novčani transferi ili donacije koje se šalju osobama koje su ranije putovale u Siriju ili Irak
- Netransparentno prikupljanje sredstava za „porodice u ratnim područjima“
- Pojačanja finansijska aktivnost neposredno nakon povratka iz ratnog područja

5.2.5 Preduzeća sa intenzivno gotovinskim poslovanjem i neregistrirane mjenjačnice:

- Preduzeća koja većinom posluju gotovinski i prijavljuju neobično malu ili nedosljednu zaradu
- Korištenje neregistriranih mjenjačnica
- Učestala zamjena valuta bez opravdanog ekonomskog razloga

5.2.6 Doznake i prekogranični transferi:

- Veliki broj malih transfera iz visokorizičnih zemalja
- Neodređeni ili uopšteni opisi svrhe uplate kao što su „pomoć“ ili „podrška“
- Korištenje više različitih pružalaca usluga doznačivanja novca u kratkom periodu

5.2.7 Aktivnost sa kriptovalutama:

- Kupovina kriptovaluta gotovinom
- Direktni (*peer-to-peer*) transferi kriptovaluta bez jasnog izvora sredstava
- Nagla aktivnost putem kriptonovčanika između osoba za koje se zna da su povezane sa radikalnim krugovima

5.2.8 Putovanja i logistika:

- Plaćanje putovanja koja nisu u skladu sa finansijskim profilom osobe
- Kombinacija donacija i prodaje lične imovine neposredno prije putovanja
- Transferi povezani sa destinacijama povezanim sa sukobima ili ekstremističkim djelovanjem

5.2.9 Pokazatelji vezani za ponašanje:

- Nevoljno korištenje banaka ili insistiranje na gotovinskim transakcijama
- Nagla promjena obrasca komunikacije, uključujući korištenje posrednika
- Povećana povezanost sa radikalnim predavanjima, grupama ili manifestacijama podložnim ekstremističkom uticaju

Operativna tabela: načini FT, pokazatelji i istražne radnje u BiH

1. Gotovinske i transakcije male vrijednosti

Način	Upozoravajući pokazatelji	Prijedlog istražnih radnji
Prikupljanje malih gotovinskih iznosa u zajednici	Učestale uplate/podizanje malih iznosa novca koji nisu u skladu sa primanjima	Pribaviti bankovne izvode, uporediti ih sa prijavljenim prihodom, obaviti razgovor sa poslodavce, analizirati način života u odnosu na prihode

Neformalne vjerske/društvene donacije	Novac prikupljen na okupljanjima bez evidencije	Utvrditi identitet organizatora, provjeriti da li je NPO registrirana, provjeriti spiskove donatora, izvršiti finansijsko profiliranje
Osobe koje raspolažu velikim iznosima gotovine bez stabilnih primanja	Neobjašnjiv pristup značajnoj količini gotovine	Provjeriti krivičnu evidenciju, provjeriti vlasništvo nad imovinom, izvršiti unakrsnu provjeru sa poreskim organima

2. Hawala i neformalni prenos vrijednosti

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Transferi tipa hawala	Primanje/slanje novca bez bankarskog traga	Koristiti finansijsko-obavještajne podatke FOJ-a, mapirati lične mreže, provjeriti istorijat putovanja posrednika
Brokери u zajednici i migrantske mreže	Višestruki transferi zaokruženih iznosa novca	Provesti nadzor osoba za koje se sumnja da rade kao brokери, utvrditi mjesta sastanka, pribaviti nalog za komunikaciju
Neformalni posrednici	Osobe koje „pomažu u slanju novca“ bez dozvole	Obaviti razgovor sa posrednicima, provjeriti da li su kažnjavani i imigracijski status, pratiti pologe novca na njihove račune

3. Zloupotreba neprofitnih organizacija

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Zloupotreba NPO za FT	NPO koje isključivo posluju gotovinski	Tražiti detaljne finansijske izvještaje, pregledati blagajničke knjige, provjeriti spiskove donatora, pregledati prostorije
Paralelno računovodstvo	Evidencija koja nedostaje ili dupla evidencija	Izuzeti računovodstvene dokumente, uporediti prijavljene i neprijavljene aktivnosti, obaviti razgovor sa blagajnicima
Visokorizično vođstvo NPO	Vođe sa radikalističkim ili inostranim vezama	Izvršiti provjeru osoba, analizirati podatke o putovanjima, pregledati sadržaj iz javno dostupnih izvora (predavanja, propovijedi, objave)

4. Povratničke mreže i grupe podrške

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Podrška povratnicima sa stranih ratišta	Transferi povratnicima ili njihovim porodicama	Uporediti sa obavještajnim podacima, obaviti razgovor sa članovima porodice, pratiti obrazac trošenja povratnika
Humanitarno prikupljanje sredstava za ratna područja	Izostanak transparentnih spiskova korisnika	Provjeriti primaoce, tražiti dokaz o podjeli sredstava, analizirati digitalnu komunikaciju organizatora
Povećana finansijska aktivnost nakon povratka	Nagli porast transakcija	Provjeriti putne isprave, provjeriti trag novca, provjeriti komunikaciju sa strancima

5. Preduzeća sa intenzivno gotovinskim poslovanjem i neregistrirane mjenjačnice

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Korištenje malih preduzeća koja posluju isključivo gotovinski kao pokrića	Veliki novčani tok uz nisku prijavljenu dobit	Provjeriti poreske prijave, provesti prikrivene posjete, provjeriti fakture i dobavljače
Neregistrirana zamjena novca	Učestala zamjena velikih iznosa novca	Koordinirati sa tržišnim inspektorima, oduzeti gotovinu i knjige, pratiti sumnjive lokacije
Miješanje poslovnih sredstava sa FT	Nedosljedni obrasci gotovine	Pregledati snimke videonadzora, analizirati izjave uposlenika, pratiti dobavljače i klijente

6. Doznake i prekogranični transferi

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Zloupotreba doznaka iz dijaspora	Veći broj malih doznaka iz inostranstva	Kontaktirati pružaoce usluga doznake novca, analizirati profil pošiljalaca, provjeriti povezanost između pošiljalaca
Neodređen opis svrhe uplate	““Pomoć“, „podrška“, „donacija“	Obaviti razgovor sa primaocima, zatražiti analizu FOJ-a sa evidencijom o prijavljenim sumnjivim i gotovinskim transakcijama, pratiti naknadno podizanje novca

Korištenje više kanala doznačivanja novca	Više pružalaca usluga u kratkom periodu	Utvrđiti obrazac, tražiti internu evidenciju pružatelja usluga transfera, pratiti aktivnosti podizanja novca primaoca
---	---	---

7. Kriptovaluta

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Korištenje kriptovaluta za prikrivanje FT	Pretvaranje gotovine u kriptovalute	Tražiti evidenciju pružaoca usluga povezanih sa virtualnom imovinom (VASP), zaplijeniti uređaje, analizirati identifikacijsku oznaku transakcije putem blockchain alata
Peer-to-peer transferi kriptovaluta	Izostanak jasnog izvora sredstava	Istražiti komunikacijske kanale, provjeriti aktivnost novčanika, povezati novčanike sa poznatim subjektima
Nova kripto aktivnost u radikalnim krugovima	Iznenadno korištenje aplikacija ili mjenjačnica	Pratiti uređaje, analizirati chat grupe, pratiti tačke zamjene fiat valute u kriptovalutu

8. Finansiranje putovanja i logistike

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Putovanje u visokorizične zemlje	Kupovina karata nije u skladu sa prihodima	Pribaviti spisak putnika, analizirati finansijsku sposobnost, pregledati prtljag i digitalne uređaje
Prodaja lične imovine prije putovanja	Brza likvidacija robe	Utvrđiti identitet kupaca, pratiti prihod, provjeriti svrhu putovanja
Kombiniranje donacija i samofinansiranja	Više donatora za putovanje jedne osobe	Istražiti profile donatora, mapirati mrežu, provjeriti ideološku povezanost donatora

9. Pokazatelji vezani za ponašanje

Način	Upozoravajući pokazatelj	Prijedlog istražnih radnji
Izbjegavanje banaka	Insistiranje isključivo na gotovini	Obaviti razgovor sa subjektom, prikupiti obavještajne podatke iz javno dostupnih izvora, analizirati način života

Nagla promjena u načinu komunikacije	Korištenje posrednika ili kriptovanih aplikacija	Koristiti digitalnu forenziku, analizirati obrasce komunikacije, uporediti kontakte
Signali radikalizacije	Prisustvovanje rizičnim predavanjima ili okupljanjima	Koordinirati sa obavještajnim službama, izvršiti profiliranje na društvenim mrežama, dokumentirati ekstremističke narative

5.3 Tipologije u BiH

U BiH postoji nekoliko tipologija finansiranja terorizma koje ukazuju na specifične rizike, posebno zloupotrebu malih NVO, neformalnih kanala doznačivanja novca i gotovinskih transakcija. Kod ovih načina često izostaje jasno ekonomsko opravdanje, a transferi su uglavnom strukturirani tako da se izbjegnu pragovi prijavljivanja.

5.3.1 Strukturirane novčane uplate („štrumfovanje“):

Mreže za finansiranje terorizma koriste „štrumfovanje“ za razbijanje većih iznosa novca u manje uplate koje su ispod praga prijavljivanja. Te uplate se često vrše preko različitih filijala banaka ili pružatelja usluga transfera novca (npr. Western Union), a ponekad ih vrše osobe koje nisu porodično ili ekonomski povezane sa izvornim pošiljaocem.

- Znakovi upozorenja: česte uplate malih iznosa novca od strane osoba koje nisu povezane; korištenje više posrednika za doznačivanje novca u različitim opštinama
- Izvori dokaza: prijave sumnjivih transakcija dobijene od banaka i pružatelja usluga transfera novca; snimci videonadzora; dnevnički blagajne; razgovori sa vlasnikom računa
- Istražne radnje: analiza obrazaca transakcija; praćenje povezanih računa; upoređivanje sa podacima o putovanju i komunikaciji

5.3.2 Zloupotreba malih NVO i humanitarnih paravana:

Male, nedovoljno regulirane NVO mogu biti iskorištene za prikupljanje i usmjeravanje sredstava pod krinkom dobrotvornih ili vjerskih aktivnosti. Neke od tih organizacija su dobijale strane donacije koje su bile namijenjene za humanitarnu pomoć, ali su preusmjerene za podršku terorističkim akterima u zemlji i inostranstvu.

- Znakovi upozorenja: nesrazmjerne strane donacije; neodređeni opisi projekta; podizanje gotovine ubrzo nakon uplate sredstava.
- Izvori dokaza: registracija NVO i finansijski izvještaji; korespondencija sa donatorima; carinske deklaracije; terenske provjere.
- Istražne radnje: revizija finansijskog poslovanja NVO; provjera realizacije projekta; razgovor za osobljem i korisnicima; praćenje tokova donatorskih sredstava.

5.3.3 Sistemi za doznačivanje novca i neformalni transferi:

Usluge doznačivanja novca poput Western Uniona koriste se za finansiranje terorizma zbog svoje brzine, pristupačnosti i ograničenih mjera identifikacije i praćenja klijenata. Sredstva se često šalju iz dijasporske zajednice ili ratnih područja uz minimalnu dokumentaciju.

- Znakovi upozorenja: Česte doznake iz visokorizičnih zemalja; korištenje pseudonima ili preuzimanja novca od strane trećih lica; nedosljedno navođenje svrhe transakcije.
- Izvori dokaza: Evidencija o transakcijama pružatelja usluga prenosa novca; evidencija o identitetu pošiljaoca/primaoca; telefonski metapodaci; podaci o prelascima granice.
- Istražne radnje: Mapirati tokove doznaka; obaviti razgovore sa primaocima; sarađivati sa stranim FOJ; koristiti prikrivene probne transakcije.

5.3.4 „Keš kuriri“ i prekogranični transferi:

Fizičko krijumčarenje gotovine predstavlja praktičan način finansiranja terorizma. Sredstva se mogu sakriti u vozilu ili ličnim stvarima i prenositi u susjedne zemlje.

- Znakovi upozorenja: Učestala prekogranična putovanja bez jasnog ekonomskog razloga; neprijavljene valute; nedosljedne izjave o svrsi putovanja.
- Izvori dokaza: Izvještaji carinskih organa o oduzetim predmetima; pretres vozila; spiskovi putnika; službeni psi.
- Istražne radnje: Nadzor na graničnim prelazima; zajedničke operacija sa susjednim državama; forenzička analiza oduzete gotovine.

5.3.5 Nekretnine i roba velike vrijednosti:

Finansijeri terorizma mogu ulagati u nekretnine ili luksuznu robu kao vid čuvanja vrijednosti ili pranja nezakonito pribavljene imovinske koristi. Kupovina nekretnina po cijena manjim od stvarnih i neobjašnjivo bogaćenje česti su pokazatelji.

- Znakovi upozorenja: Kupovina od strane osoba bez prijavljenih prihoda; korištenje gotovine ili posrednika; brza preprodaja po nerealno visokim cijenama.
- Izvori dokaza: Podaci iz katastra; notarska evidencija; poreske prijave; analiza načina života.
- Istražne radnje: Praćenje imovine; provjere stvarnog vlasništva; poređenje procjena vrijednosti; razgovor sa agencijama za nekretnine.

5.3.6 Virtuelna imovina i online finansiranje sredstava:

Iako je riječ o novitetu, kriptovalute i online platforme za crowdfunding se sve češće korite za prikupljanje i prenos sredstava povezanih sa finansiranjem terorizma.

- Znakovi upozorenja: Korištenje anonimnih kriptovaluta; donacije koje se uplaćuju na anonimne novčanike; prikupljanje sredstava preko društvenih mreža praćeno ideološkim porukama
- Izvori dokaza: Analitika blockchain; izvještaji platformi o uklanjanju sadržaja; prikupljanje i analiza informacija iz javno dostupnih izvora (OSINT)
- Istražne radnje: Praćenje novčanika; koordinacija sa pružaocima usluga povezanih sa virtuelnom imovinom; praćenje ekosistema ekstremističkih grupa na internetu.

5.4 Finansijske istrage

Finansijske istrage su strukturirane istražne aktivnosti usmjerene na finansijsko ponašanje, imovinu, transakcije i ekonomske veze osoba ili organizacija za koje se sumnja da su umiješane u kriminalne aktivnosti. Njihova svrha je da se utvrdi odakle novac dolazi, kako se prenosi, ko ga kontrolira i na koji način se koristi za kriminalno djelovanje. Finansijskim istragama se razotkrivaju skrivene mreže, pomagači, posrednici i imovina koja može biti zamrznuta ili oduzeta. Budući da su finansijski podaci po svojoj objektivni prirodi i manje podložni manipulaciji u odnosu na izjave ili obavještajne podatke iz ljudskih izvora, oni predstavljaju dobru dokaznu osnovu. Podaci također predstavljaju rane pokazatelje u predmetima povezanim sa terorizmom gdje finansijsko ponašanje često prethodi operativnim aktivnostima. Tekst u nastavku zasnovan je na dokumentu FATF-a „Operativna pitanja – Smjernice za provođenje finansijskih istraga“.⁶⁴

Prema smjernicama FATF-a o operativnim pitanjima i finansijskim istragama, finansijske istrage su standardni element svih istraga teških i prekograničnih krivičnih djela. One pomažu u otkrivanju neobjašnjivo stečenog bogatstva, stvarnog vlasništva i sumnjivih finansijskih obrazaca te doprinose boljoj koordinaciji između FOJ, poreskih organa, granične kontrole, carinskih organa, banaka, tužilaca i agencija za provođenje. Zbog činjenice da se ovim istragama razotkrivaju mreže, a ne pojedinci, one pomažu da se izolirane informacije spoje u koherentnu sliku kriminalne organizacije, a korisne su i za vođenje krivičnih postupaka i za uvođenje ciljanih sankcija u skladu sa odgovarajućim rezolucijama Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija.

Finansijske istrage u predmetima pranja novca razlikuju se od finansijskih istraga u predmetima finansiranja terorizma. Pranje novca je prvenstveno povezano sa „prljavim novcem“ pribavljenim izvršenjem predikatnog krivičnog djela i često predstavlja pokušaj prikrivanja njegovog kriminalnog porijekla. Kod finansiranja terorizma često imamo „čist novac“ pribavljen iz zakonitih izvora koji se koristi u nezakonite svrhe. Iz tog razloga, istrage finansiranja terorizma su više usmjerene na svrhu, odredište i pokazatelje vezane za ponašanje nego na izvore sredstava. Transakcije male vrijednosti, višestruke ili transakcije koje su neuobičajene u smislu obrasca ponašanja mogu imati znatno veći značaj u predmetima finansiranja terorizma nego u predmetima pranja novca, naročito ako su povezane sa putovanjem, vrbovanjem, logistikom ili pružanjem podrške označenim organizacijama ili osobama.

Finansijsko ponašanje često predstavlja najranije uočljive signale pomaganja u putovanju, vrbovanja, logističke podrške, propagandne podrške ili vođenja sigurnih kuća. Za razliku od pranja novca gdje se finansijska istraga često provodi nakon izvršenja predikatnog krivičnog djela, u predmetima finansiranja terorizma finansijska istraga bi od samog početka trebala biti okosnica za sticanje šire slike za potrebe suzbijanja terorizma. Ona pomaže u krivičnom gonjenju, prevenciji, procjeni obavještajnih podataka i primjeni i preispitivanju ciljanih finansijskih sankcija.

Kada je riječ o BiH, finansijske istrage predstavljaju ekonomičan način otkrivanja mreža koje je inače teško identificirati. Ako su pravilno integrirane, finansijske istrage doprinose

⁶⁴ FATF Operational Issues – Financial Investigations Guidance (2012).

blagovremenom otkrivanju, boljoj operativnoj koordinaciji i uspješnijem oduzimanju imovinske koristi.

Finansijske istrage su najpouzdaniji način razotkrivanja cijelih mreža umjesto pojedinačnih počinilaca krivičnih djela. One omogućavaju ranije pribavljanje čvršćih i dugotrajnijih dokaza u odnosu na tradicionalne istražne metode, a bez njih bi slučajevi finansiranja terorizma ostali fragmentirani i znatno teže dokazivi dok bi se sistem imao poteškoće u ostvarivanju stvarne efektivnosti u suzbijanju prijetnji utvrđenih u nacionalnim i međunarodnim procjenama rizika.

5.5 Osnovni operativni principi FATF-a relevantni za istrage FT

U ovom odjeljku predstavljeni su osnovni operativni principi FATF-a koji čine temelj efektivnih finansijskih istraga u predmetima finansiranja terorizma. Ovi principi predstavljaju globalni standard u provođenju istraga i odraz onoga što evaluatori očekuju da vide u praksi. Njihova dosljedna primjena pomaže u blagovremenom otkrivanju, unapređuje saradnju, doprinosi uspješnom krivičnom gonjenju i demonstrira djelotvornost u okviru neposrednog ishoda br. 6 i neposrednog ishoda br. 10.

Rana finansijska istraga kao standardna procedura

Prema smjernicama FATF-a, u svim predmetima terorizma treba odmah pokrenuti finansijsku istragu. Finansijski element mora početi istovremeno sa svim ostalim operativnim ili obavještajnim radnjama u istrazi. Istražiocima ne bi trebali čekati na pojavu očiglednog finansijskog „problema“ da bi započeli sa provjerom računa, transfera i imovine. Ovo je od suštinske važnosti zato što se aktivnosti finansiranja terorizma često javljaju u vidu mikro transakcija, neformalnih transfera, donacija ili anomalija u ponašanju koje su kratkotrajne i mogu se propustiti ako se blagovremeno ne reagira. Rana analiza raspoloživih prijava obveznika provođenja mjera za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, uključujući prijave sumnjivih transakcija sa pokazateljima finansiranja terorizma, trebala bi biti sastavni dio ovog automatskog odgovora.

Zašto je to važno?

Ranim pokretanjem finansijske istrage sprečava se gubitak ključnih finansijskih dokaza i povećava vjerovatnoća otkrivanja cijelih mreža, a ne samo izoliranih počinilaca, te se praksa usklađuje sa očekivanjima FATF-a. Time se također organima omogućava otkrivanje i reagiranje na pripreme radnje prije njihove eskalacije u operativnu prijetnju.

Paralelne istrage

Paralelne istrage podrazumijevaju istovremenu istragu krivičnog djela povezanoga sa terorizmom i krivičnog djela finansiranja terorizma. Finansijski istražiocima rade u bliskoj koordinaciji sa službenicima koji rade na operativnim i obavještajnim aspektima ili aspektima vezanim za javni red. Informacije i dokazi se međusobno razmjenjuju, tako da se finansijski nalazi koriste u istrazi terorizma, a operativni nalazi u finansijskoj istrazi.

Paralelnim istragama razotkrivaju se pomagači, podržavaoci, logističari i saučesnici koji mogu ostati neprepoznati kroz tradicionalni policijski rad. Kroz njih se također razotkriva način prikupljanja, čuvanja, prenosa i trošenja novca u svrhu terorizma, uključujući

povezanost tih sredstava sa putovanjima, sigurnim kućama, propagandom, oružjem ili pružanjem podrške osobama koje su povezane sa terorističkim organizacijama .

Zašto je to važno?

Paralelne istrage omogućavaju stvaranje cjelovite operativne i finansijske slike, doprinose logičnosti dokaza, pomažu u utvrđivanju namjere i znanja te omogućavaju tužiocima da se na koherentan način pozabave i terorističkim djelima i njihovim finansiranjem. Ovaj integrirani pristup je ključan za osiguravanje osuđujućih presuda i djelotvornih naloga za oduzimanje imovine.

Multidisciplinarni operativni timovi

FATF promovira multidisciplinarne operativne timove sastavljene od finansijskih istražilaca, analitičara iz FOJ-a, tužilaca, stručnjaka za visokotehnološki kriminal, pripadnika granične policije, carinskih službenika, službenika poreskih organa i kontakt osoba u bankama. Ovaj model je naročito značajan u BiH zbog činjenice da su nadležnosti podijeljene na više institucija i nivoa vlasti.

U sastavu tipičnog operativnog tima u predmetima finansiranja terorizma mogu biti:

- specijalizirani finansijski istražioci iz centralne istražne službe;
- tužilac nadležan za predmete terorizma i finansiranja terorizma;
- analitičar iz FOJ-a koji ima uvid u prijave sumnjivih i gotovinskih transakcija i druge finansijske izvještaje;
- predstavnik obavještajne službe radi uvida u aspekte nacionalne sigurnosti;
- carinski službenici i pripadnici granične policije radi podataka o prenosu gotovine preko granice;
- stručnjaci za IT i digitalnu forenziku, uključujući stručnjake za virtuelnu imovinu; i
- i predstavnik bankarskog sektora i sektora platnih usluga, ako je potrebno.

Ovaj operativni tim bi trebao imati jasno definirano rukovodstvo, uloge, procedure za razmjenu informacija i održavati redovne zajedničke sastanke. Tim bi također trebao mogućnost da prioritetno radi na visokorizičnim slučajevima identificiranim na osnovu prijave sumnjivih transakcija, nacionalnih procjena rizika i obavještajno-sigurnosnih podataka.

Zašto je to važno?

Nijedna institucija ne može samostalno steći kompletnu sliku u predmetima finansiranja terorizma. Zahvaljujući multidisciplinarnim operativnim timovima smanjuje se nedostatak informacija, izbjegava dupliranje posla i povećava brzina i kvalitet donošenja operativnih odluka. Oni također smanjuju mogućnost da informacije bitne za ciljane finansijske sankcije ili prijedloge za označavanje ostanu zarobljene u okviru jedne institucije.

Pronalaženje i oduzimanje imovine kao glavni cilj

Ulaženje u trag imovini i njeno oduzimanje mora se planirati od samog početka rada na predmetu finansiranja terorizma. Istražiocima ne bi trebali čekati na donošenje osuđujuće presude da bi počeli razmišljati o imovini. Čak i imovina skromne vrijednosti može imati veliki

operativni značaj ako se koristi za finansiranje putovanja, sigurnih kuća, oružja, propagande ili vrbovanja.

Organi bi trebali razmotriti sve mogućnosti za oduzimanje imovine, uključujući oduzimanje imovine u krivičnom postupku, oduzimanje imovine koje nije zasnovano na presudi, ako ta opcija postoji, kao i administrativne mjere po potrebi. U predmetima finansiranja terorizma mjere zamrzavanja imovine vezane za režime ciljanih finansijskih sankcija mogu se koristiti kao dopuna, ali ne mogu zamijeniti sudsko oduzimanje imovine. Službe za upravljanje oduzetom imovinom bi trebale imati kapacitete da čuvaju i, po potrebi, raspolazu zamrznutom ili oduzetom imovinom.

Zašto je to važno?

Oduzimanjem imovine razbijaju se mreže finansiranja terorizma pošto ostaju bez sredstava koja su im neophodna za djelovanje što predstavlja konkretan, mjerljiv ishod koji dokazuje djelotvornost što je ključno prilikom ocjenjivanja FATF-a u okviru neposrednih ishoda br. 6 i 10. Time se također pomagačima i podržavaocima šalje snažna odvratajuća poruka.

Pristup registrima i podacima o stvarnom vlasništvu

Istražiocima moraju imati brz i pouzdan pristup sljedećem:

- registrima privrednih subjekata i drugim poslovnim registrima;
- registrima neprofitnih organizacija;
- zemljišnim knjigama i registrima nekretnina;
- sistemima registracije vozila;
- evidencijama pretplatnika telekomunikacijskih usluga i
- podacima o prelascima granice i putnicima.

Ovi izvori su ključni za identifikaciju stvarnih vlasnika, fiktivnih preduzeća, neformalnih struktura i stvarnih kontrolora imovine i računa. Po mogućnosti registri bi trebali biti u elektronskoj formi, sa mogućnošću pretraživanja i ažuriranja u realnom vremenu. Procedure pristupa bi trebale biti jasno uređene, a operativno osoblje bi trebalo biti osposobljeno za pravilno tumačenje informacija, uključujući slučajeve sa nominalnim vlasnicima i složenim strukturama.

Zašto je to važno?

Podaci o stvarnom vlasništvu omogućavaju istražiocima da prozru fiktivne strukture i nominalne vlasnike. Bez tih podataka ključni pomagači ostaju skriveni iza pravnih lica ili neformalnih aranžmana, što usporava istragu i utiče na njenu djelotvornost. Pouzdani registri su također neophodni za mjere zamrzavanja i oduzimanja imovine te za pružanje vjerodostojnih informacija međunarodnim partnerima.

5.6 Minimalna operativna očekivanja od AZP i tužilaca

U ovom odjeljku su obrađene minimalne mjere koje bi agencije za provođenje zakona i tužiocima trebali preduzeti u svakom predmetu finansiranja terorizma. Standardiziranjem ovih koraka smanjuje se rizik od propusta, poboljšava dosljednost i očuvanje i adekvatno iskorištavanje

ključnih dokaza. Ova očekivanja bi trebala služiti kao dopuna, a ne zamjena za interne procedure agencija i trebalo bi ih uključiti u interne smjernice, obuke i nadzor.

Neposredne mjere u svim predmetima FT

Istražiocima bi najmanje trebali:

- pokrenuti paralelnu finansijsku istragu od prvog dana;
- zatražiti analitičke proizvode FOJ-a, uključujući analize prijave sumnjivih i gotovinskih transakcija i mrežne dijagrame, i provjeriti da li je bilo prijave sumnjivih transakcija sa pokazateljima FT;
- identificirati sve bankovne račune, platne kartice, kanale doznačavanja i aktivnosti preko MVTs povezane sa osobom koja je predmet istrage i glavnim saradnicima;
- provesti brzu procjenu imovine i načina života, uključujući poređenje prijavljenih prihoda i potrošnje i imovine;
- mapirati prekogranične transfere, uključujući tokove iz i u visokorizične zemlje i dijasporske zajednice;
- provjeriti veze sa neprofitnim organizacijama, neformalnim grupama za prikupljanje sredstava i dobrotvornim organizacijama, uključujući nalaze iz ranijeg nadzora ili probleme vezane za poštovanje propisa;
- analizirati podatke o putovanjima i prelascima granice te povezati kretanje sa finansijskim aktivnostima i obrascima komunikacije;
- po potrebi, ispitati aktivnosti u vezi sa virtuelnom imovinom i digitalnim novčanicima, uključujući potencijalno korištenje peer-to-peer platformi i neregistriranih pružalaca usluga;
- identificirati potencijalne pomagače, posrednike i podržavaoce u finansijskom lancu, a ne samo one koji direktno učestvuju u operativnim aktivnostima; i
- pripremiti blagovremene, dobro utemeljene preporuke za zamrzavanje ili ograničavanje korištenja imovine u skladu sa krivičnim zakonodavstvom i, po potrebi, mehanizmima ciljanih finansijskih sankcija.

Zašto je to važno?

Prvi dani istrage su ključni. Brzim organiziranim djelovanjem sprečava se gubitak finansijskih dokaza, postavlja jasan pravac istrage i povećava mogućnost otkrivanja cijele mreže, a ne samo glavnog osumnjičenog. Na taj način se također pokazuje da je nadležna jurisdikcija sposobna za blagovremeno reagiranje na visokorizične signale koje dobija od subjekata koji imaju obavezu prijavljivanja i obavještajnih službi.

Očekivanja od tužilaca

Tužiocima koji rade na predmetima finansiranja terorizma bi trebali:

- od samog početka usmjeravati istražioce da se fokusiraju na finansijsko ponašanje;
- izdavati blagovremene i precizne naloge za uvid u bankovne evidencije, komunikacijske podatke i digitalno-forenzičko vještačenje;
- blisko sarađivati sa FOJ radi sticanja uvida i korištenja finansijsko-obavještajnih podataka, uključujući dobijanje odgovora na analitička pitanja na direktnim sastancima;

- blagovremeno pripremiti strategiju za zamrzavanje i oduzimanje imovine, uključujući korištenje mogućnosti za oduzimanje imovine bez presude, ako postoje;
- tamo gdje je to opravdano pored glavnog osumnjičenog, predmetom obuhvatiti i pomagače, posrednike i podržavaoce; i
- pratiti tok i operativne i finansijske istrage radi njihove dosljednosti i uzajamnog nadopunjavanja.

Zašto je to važno?

Tužiocima diktiraju pravac u kojem će se predmet u pravnom smislu kretati i njegov tempo. Blagovremeno i proaktivno uključivanje tužioca doprinosi kvalitetu dokaza te povećava vjerovatnoću donošenja osuđujuće presude i oduzimanja imovine. Time se također doprinosu usklađivanju krivičnog postupka sa primjenom ciljanih finansijskih sankcija tamo gdje je to potrebno.

5.7 Korištenje finansijsko-obavještajnih podataka i saradnja FOJ i AZP

Finansijsko-obavještajna jedinica (FOJ) je glavni izvor podataka i analiza u istragama finansiranja terorizma. Djelotvorna saradnja između FOJ i agencija za provođenje zakona utiče na brzinu i kvalitet iskorištavanja finansijskih podataka. Ova saradnja bi trebala biti strukturirana, predvidljiva i zasnovana na jasnim ulogama i očekivanjima, a ne na improviziranoj razmjeni informacija.

Centralna uloga FOJ u istragama FT

FOJ bi trebao biti u potpunosti uključen u proces istrage finansiranja terorizma te bi trebao pružiti sljedeće:

- analizu zasnovanu na prijavama sumnjivih transakcija i gotovinskih transakcija;
- istorijske i aktuelne podatke o računima dobijene od obveznika provođenja mjera za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- mrežne dijagrame koji prikazuju veze između lica, računa i pravnih subjekata;
- informacije o prijavljenoj i oduzetoj gotovini na graničnim prelazima;
- analizu doznaka iz dijasporne i putem usluga prenosa novca; i
- obavještajne podatke o aktivnostima vezanim za virtuelnu imovinu u slučaju da njihovog otkrivanja.

Istražiocima bi svoje zahtjeve prema FOJ trebali operativno formulirati i precizirati šta traže i zašto umjesto da traže „sve informacije“ o određenom subjektu. Također bi trebali naznačiti hitnost zahtjeva i poznate veze sa visokorizičnim sektorima, NPO ili geografskim područjima.

Praktični model saradnje FOJ i AZP

Praktični model saradnje može uključivati sljedeće korake:

- istražni organ podnosi ciljani zahtjev FOJ sa preciznim opisom predmeta i operativnih pitanja;
- FOJ primjenjuje pristup zasnovan na procjeni rizika kod određivanja prioriteta predmeta;

- FOJ priprema analitičke proizvode, uključujući izvode iz podataka, analizu obrazaca i mrežne dijagrame;
- održava se zajednički sastanak u cilju tumačenja anomalija i ključnih nalaza te dogovora o narednim istražnim radnjama i potencijalnoj potrebi za dodatnom analizom FOJ;
- istražiocima provode terenski rad, obavljaju razgovore, nadzor ili pretrase na osnovu analize FOJ i dostavljaju povratne informacije o korisnosti proizvoda; i
- tužioci i istražiocima uključuju nalaze FOJ u strategiju dokazivanja i oduzimanja imovine te analiziraju da li su informacije relevantne za domaće ili međunarodne postupke uvođenja ciljanih finansijskih sankcija.

Zašto je to važno?

Analiza FOJ razotkriva obrasce, veze i anomalije koje nije moguće otkriti samo na osnovu policijskih podataka. Strukturiranom saradnjom izbjegava se dupliranje posla, ubrzava se istraga i doprinosi kvalitetu obavještajnih podataka i dokaza. Njome se također poboljšava kvalitet povratnih informacija o prijavama sumnjivih transakcija i jača primjena pristupa zasnovanog na procjeni rizika kod obveznika prijavljivanja.

5.8 Istražne tehnike i alati u predmetima FT

U istragama finansiranja terorizma koristi se skup tehnika namijenjenih za istragu finansijskog ponašanja koje podrazumijeva male vrijednosti, repetitivne obrasce i često digitalni i prekogranični prenos sredstava. U ovom odjeljku predstavljeni su glavni alati koje bi istražiocima trebali koristiti kako bi od sirovih podataka dobili operativno korisne obavještajne podatke i dokaze. Praktičniji pristup sa konkretnim koracima olakšava istražiocima srednjeg nivoa za primjenu ovih tehnika u praksi.

Analiza finansijskih tokova

Istražiocima bi trebali mapirati sljedeće finansijske tokove:

- tokove iz dijasporских zajednica prema fizičkim ili pravnim licima u zemlji;
- tokove iz zemlje prema ratnim područjima ili visokorizičnim zemljama; i
- tokove između malih preduzeća, mjenjačnica i ličnih računa.

Trebali bi identificirati obrasce kao što su strukturiranje, cirkularni transferi, prolazni računi i tokovi sredstava koji se vremenski podudaraju sa putovanjima, sastancima ili manifestacijama. Posebnu pažnju treba obratiti na male, ali učestale transfere, naročito kada su povezani sa ideološkim ili operativnim pokazateljima. Istražiocima bi u praksi trebali pribaviti kompletne izvode sa računa, grupisati transakcije po strankama, provjeriti povezane transfere oko ključnih datuma te napraviti vizuelni prikaz tokova pomoću dijagrama radi otkrivanja glavnih čvorišta i neobjašnjenih posrednika.

Digitalna forenzika i analiza virtuelne imovine

Istražiocima bi trebali identificirati i analizirati sljedeće:

- mobilne aplikacije za plaćanje i digitalne novčanike;
- peer to peer platforme za prenos sredstava;

- mjenjačnice virtualne imovine i neformalni brokeri; i
- dokaze o konverziji između gotovine, bankovnih pologa i virtualne imovine.

Timovi za digitalnu forenziku bi trebali pregledati uređaje u potrazi za aplikacijama za kriptonovčanike, seed frazama, QR kodovima i zapisima o transakcijama. Po potrebi treba uputiti zahtjeve pružiocima usluga povezanih sa virtualnom imovinom preko mehanizama međunarodne saradnje.

Istražiocima bi trebali dokumentirati sve identificirane adrese kriptonovčanika, provjeriti ih putem raspoloživih alata ili usluga za blockchain analitiku te povezati kretanje digitalne imovine sa poznatim periodima putovanja, online aktivnosti ili operativnih priprema.

Povezivanje informacija iz javno dostupnih izvora i podataka o komunikaciji

Finansijske aktivnosti bi trebalo povezivati sa sljedećim:

- informacijama iz javno dostupnih izvora, uključujući sadržaj na društvenim mrežama, javne kampanje prikupljanja sredstava i propagandni materijal;
- obrascima komunikacije putem šifriranih poruka, kao što su vrijeme i intenzitet komunikacije; i
- online aktivnosti povezane sa humanitarnim, vjerskim ili ideološkim narativima koji mogu poslužiti kao paravan.

Istražiocima bi trebali obratiti pažnju na preklapanja između online kampanja i finansijskih transfera, uključujući identitet ili pseudonime organizatora, donatora i korisnika. Trebali bi sačuvati relevantni online sadržaj kao dokaz, identificirati glavne profile koji stalno učestvuju u prikupljanju sredstava ili koordinaciji i uporediti ih sa podacima o klijentima finansijskih institucija i telekomunikacijskih operatera.

Veza između prevoza, putovanja i logistike

Finansijske podatke treba uporediti sa:

- podacima o kupovini i rezervaciji karata;
- evidencijom o prelascima granice i spiskovima putnika;
- podacima o iznajmljivanju vozila i kupovini goriva; i
- podacima o plaćanju smještaja i troškovima sigurne kuće.

Povezivanje ovih skupova podataka pomaže u utvrđivanju načina na koji se sredstva koriste za finansiranje fizičkog kretanja, sastanaka i operativnih priprema. Istražiocima bi trebali napraviti uporedni vremenski prikaz transakcija i kretanja, utvrditi ko je platio putovanje i smještaj i provjeriti da li naizgled nepovezana treća lica više puta učestvuju u plaćanju logističkih troškova povezanih sa visokorizičnim osobama.

Zašto je to važno?

Primjenom ovih tehnika istražiocima mogu steći uvid u međusobnu povezanost novca, ljudi, komunikacije i logistike. Bez njih istrage finansiranja terorizma ostaju površne i ne dopiru do ključnih dijelova mreže. Praktični pristup sa definiranim koracima omogućava primjenu ovih alata čak i u slučaju raspolaganja ograničenim specijalističkim resursima.

5.9 Model operativnih timova za istrage FT

Predmeti finansiranja terorizma prirodno prevazilaze institucionalne okvire. Model operativnih timova formalizira saradnju i stvara jedinstveni operativni okvir za rad na složenim predmetima. Ovaj model je naročito koristan u državama sa fragmentiranim nadležnostima i većim brojem sigurnosnih i pravosudnih aktera.

U sastavu operativnog tima za predmete finansiranja terorizma mogu biti:

- vodeća istražna agencija zadužena za koordinaciju;
- FOJ kao stalni analitički partner;
- tužilac za predmete terorizma i finansiranja terorizma;
- predstavnici nacionalne službe sigurnosti i obavještajne službe;
- carinski službenici i pripadnici granične policije, uključujući službe za praćenje „keš kurira“;
- specijalisti za cyber kriminal i digitalnu forenziku;
- predstavnici poreskih organa; i
- po potrebi, kontakt osobe iz ključnih finansijskih institucija.

Ovaj operativni tim bi trebao imati jasne nadležnosti, definirane procedure za razmjenu informacija i održavati redovne zajedničke sastanke u svrhu analize predmeta. Također bi trebao imati zajednički operativni plan dostupan glavnim učesnicima, uključujući sažetke tekućih predmeta, ključne rizike i prioritetne ciljeve.

Zašto je to važno?

Model operativnih timova smanjuje fragmentaciju i omogućava korištenje podatka, stručnosti i alata svih relevantnih faktora. Time se poboljšava kvalitet i brzina istraga i smanjuje rizik od previđanja bitnih informacija. Također se jača usklađena komunikacija prema političkim vlastima i međunarodnim partnerima.

5.11 Pronalaženje, zamrzavanje i oduzimanje imovine

Ulaženje u trag imovini i njeno oduzimanje su od glavnog značaja za djelotvornost istraga finansiranja terorizma. Pored kažnjavanja, time se postiže i preventivni učinak pošto se oduzimaju sredstva koja omogućavaju terorističko djelovanje. Mjere koje se odnose na imovinu bi trebalo blisko koordinirati sa operativnim i obavještajnim aktivnostima, kao i sa aktivnostima vezanim za sankcije.

Ključni princip

Sa planiranjem oduzimanja imovine mora se početi od samog početka istrage, a ne na kraju. Istražiocima bi svakom značajnom finansijskom tragu trebali pristupiti kao potencijalnom načinu dolaska do imovine koja se može blokirati ili oduzeti. Također bi trebali provjeriti da li su iste informacije relevantne za ciljane finansijske sankcije ili prijedloge za označavanje u skladu sa domaćim ili međunarodnim okvirima.

Operativni koraci

Istražioc i tužioc bi trebali:

- Identificirati svu imovinu, račune i finansijske instrumente povezane sa osumnjičenima, pomagačima i povezanim subjektima;
- Mapirati strukture stvarnog vlasništva i kontrole, uključujući nominalne vlasnike i paravan preduzeća;
- Pratiti kretanje sredstava u zemlji i inostranstvu uz identificiranje faza uslojavanja i integracije;
- Otkrivati neformalne načine transfera, kao što su neregistrirani sistemi prenosa vrijednosti, neevidentirani prenos gotovine i neregistrirani pružaoci usluga prenosa novca;
- Identificirati neobjašnjivo stečeno bogatstvo poređenjem imovine i potrošnje sa zakonitim prihodima;
- Preporučiti rano donošenje naloga za privremeno zamrzavanje ili blokiranje sredstava u slučaju ispunjavanja zakonskog praga;
- Pažljivo dokumentirati zakonite prihode radi mogućnosti dokazivanja odstupanja na sudu;
- Pripremiti strategiju oduzimanja imovine, uključujući pravne osnove, potrebne dokaze i međunarodnu saradnju; i
- Obuhvatiti i imovinu pomagača i posrednika, a ne samo onu koja glasi na ime glavnih osumnjičenih.

Zašto je to važno?

Djelotvorno ulaženje u trag imovine i njeno oduzimanje presijeca finansiranje terorizma u samom korijenu. Time se sprečava ponovno korištenje sredstava, smanjuje mogućnost reorganiziranja mreža i pruža vidljivo mjerilo uspjeha domaćim organima i međunarodnim partnerima, a također pokazuje da država koristi sva raspoloživa pravna sredstva na koordiniran način.

5.10 Operativne kontrolne liste

Kontrolne liste pružaju jednostavan način da se osigura da se ključni koraci ne propuste. Posebno su korisne za standardizaciju prakse u različitim službama i za obuku novih istražilaca i tužilaca. Također olakšavaju dokumentiranje i provjeru poštovanja domaćih smjernica u postupanju u predmetu.

Kontrolna lista za istražioce

U svim predmetima finansiranja terorizma istražioc i bi trebali provjeriti da li su:

- pokrenuli paralelnu finansijsku istragu;
- zatražili i dobili analitičke proizvode FOJ-a;
- identificirali i mapirali sve bankarske i MVTs kanale;
- analizirali obrasce novčanih doznaka, uključujući tokove povezane sa dijasporom;

- procijenili potencijalno učešće NPO i proveli osnovnu provjeru relevantnih organizacija;
- provjerili aktivnosti povezane sa virtuelnom imovinom i digitalnim novčanicima;
- uporedili način života i prihode;
- ispitali podatke o „keš kuririma“ i prekograničnom prenosu novca; i
- pripremili preporuku za zamrzavanje ili blokiranje imovine tamo gdje je to potrebno.

Kontrolna lista za tužioce

Tužioci bi trebali provjeriti da li su:

- izdali blagovremene naloge za pribavljanje finansijskih, telekomunikacijskih i digitalnih podataka;
- pregledali ključne finansijske pokazatelje i analizu FOJ-a;
- koordinirali direktno sa FOJ-em u vezi sa analitičkim pitanjima;
- započeli planiranje zamrzavanja i oduzimanja imovine;
- konceptualnim okvirom predmeta obuhvatili i pomagače i posrednike; i
- da li prate tok paralelnih istraga radi njihove usklađenosti.

Zašto je to važno?

Operativne kontrolne liste garantiraju veću dosljednost, smanjuju rizik od propusta i olakšavaju dokazivanje postojanja sistematskog pristupa ocjenjivačima. Također doprinose kvalitetu interne kontrole, obuke na radu i institucionalnog pamćenja u službama sa fluktuacijom kadrova.

5.13 Tabela za brzu trijažu pokazatelja FT

Alati za brzu trijažu pomažu istražiocima brzu identifikaciju finansijskog ponašanja koje zahtijeva hitnu pažnju i detaljniju analizu. To je naročito važnu u predmetima finansiranja terorizma gdje pojedinačne transakcije mogu biti male, ali su zbirno značajne. Jednostavna tabela podstiče istražioce da se usmjere na kategorije, pokazatelje i neposredne radnje.

Alati za brzu trijažu pomažu istražiocima brzu identifikaciju finansijskog ponašanja koje zahtijeva hitnu pažnju i detaljniju analizu. To je naročito važnu u predmetima finansiranja terorizma gdje pojedinačne transakcije mogu biti male, ali su zbirno značajne.

Kategorija	Pokazatelji FT	Neposredne radnje
Gotovinska aktivnost	Mali, višestruki depoziti; neformalno prikupljanje gotovine; nepostojanje jasne veze sa prijavljenim prihodima	Pribaviti bankovnu evidenciju; napraviti analizu načina života; zatražiti podršku FOJ-a
Doznake	Više pošiljalaca; vremensko ili geografsko grupisanje transakcija; neodređene ili identične svrhe plaćanja	Profilirati pošiljaoce; obaviti razgovor sa glavnim pošiljaocima ili primaocima; pregledati prijave sumnjivih transakcija
Veze sa NPO	Gotovinsko poslovanje; strani donatori; slaba struktura	Provesti finansijsku analizu; izvršiti provjere na licu mjesta;

	upravljanja; nepostojanje jasnih programskih aktivnosti	provjeriti registraciju i izvještavanje NPO
Veze sa povratnicima	Donacije ili transferi oko datuma putovanja; podrška nepoznatih donatora; uplate treće strane	Mapirati društvene i finansijske mreže; planirati nadzor ili informativne razgovore
Virtuelna imovina	P2P transferi; iznenadna aktivacija digitalnog novčanika; učestale male konverzije između gotovine, bankovnih računa i virtuelne imovine	Uputiti zahtjeve pružaocima usluga povezanih sa virtuelnom imovinom VA; provesti forenzičku analizu uređaja; pregledati obavještajne podatke FOJ-a o virtuelnom imovini

Zašto je to važno?

Jednostavna tabela za trijažu pomaže istražiocima da usmjere resurse na najrelevantnija i najrizičnija ponašanja. Njenom primjenom ubrzava se donošenje odluka i sprečava propuštanje ključnih ranih prilika. Ona također predstavlja transparentnu strukturu za nadzorni i sudski pregled istražnih prioriteta.

6. Šesto poglavlje – Izvori informacija za identifikaciju i istragu finansiranja terorizma

6.1 Finansijsko-obavještajna jedinica (FOJ) i prijave sumnjivih transakcija (PST)

Prijave sumnjivih transakcija predstavljaju ključnu polaznu tačku za otkrivanje finansiranja terorizma, posebno u slučajevima kada konvencionalnim istražnim metodama nije moguće otkriti prikrivene finansijske tokove. Radi garantiranja djelotvornog korištenja PST praktičari bi trebali primjenjivati strukturiran pristup zasnovan na različitim izvorima informacija. Na primjer:

6.1.1 Rana koordinacija sa FOJ-em:

- Odmah po prijavi sumnjive transakcije uspostaviti kontakt sa FOJ-em.
- Osigurati pristup povezanim PST, dodatnim finansijsko-obavještajnim podacima i prekograničnim upozorenjima.
- PST koji ukazuje na višestruke male transfere iz visokorizične jurisdikcije može biti dio šire mreže. Od FOJ-a se mogu dobiti slične prijave od drugih institucija ili jurisdikcija

6.1.2 Utvrđivanje prioriteta visokorizičnih PST:

- Koristiti pokazatelje rizika za trijažu PST (prioritet dati onima koji se odnose na):
- Transfere iz ratnih područja
- Korištenje dominantno gotovinskih usluga (npr. Western Union)
- Povezanost sa NVO sa netransparentnim izvorima finansiranja
- Na primjer, PST povezane sa NVO koja prima česte inostrane donacije prućene podizanjem gotovine bi trebale podlijegati hitnoj provjeri.

6.1.3 Analiza podataka o transakcijama:

- Analizirati podatke o transakcijama radi utvrđivanja postojanja znakova uslojavanja ili strukturiranja:
- Višekratne male uplate („štrumfovanje“)
- Brzi prenos novca sa računa na račun ili preko granice
- Korištenje računa trećih strana
- Izvori dokaza: bankovna dokumentacija, evidencije o novčanim doznakama, podaci pružalaca usluga prenosa novca i metapodaci iz PST.
- Na primjer, osumnjičena osoba prima sedmične transfere od po 500 EUR od različitih pošiljalaca iz Njemačke preko sličnih posrednika za novčane doznake.

6.1.4 Povezivanje podataka o identitetu klijenta sa vanjskim evidencijama

- Unakrsno provjeriti podatke o identitetu iz PST (ime, ID broj, državljanstvo) sa evidencijom graničnih prelazaka, imigracijskim bazama podataka i telekomunikacijskim metapodacima telekom
- Na primjer, utvrđuje se da je osoba za koju je dostavljen PST zbog neobjašnjenih gotovinskih uplata više puta putovala u Tursku i Siriju, što se podudara sa poznatima rutama FT.

6.1.5 Povezivanje znakova upozorenja vezanih za ponašanje sa komunikacijskim podacima

- Na osnovu PST utvrditi anomalije u ponašanju (npr. izbjegavanje davanja informacija, nedosljedna objašnjenja).
- Zatražiti ispis poziva, podatke o aktivnosti na društvenim mrežama ili zapise o komunikaciji putem kriptovanih aplikacija.
- Na primjer, za klijenta za kojeg je naznačeno da nevoljno dostavlja dokumentaciju naknadno se utvrdi da komunicira sa poznatim ekstremističkim kontaktima putem sigurnih aplikacija za slanje poruka.

6.1.6 Praćenje sredstava i povezivanje sa imovinom

- Povezati finansijske tokove sa kupovinom ili posjedovanjem imovine: nekretnine, vozila ili roba visoke vrijednosti.
- Neki od izvora mogu biti carinske deklaracije poreske prijave.
- Na primjer, sredstva koja su predmet PST povezuju se sa kupovinom imovine registrirane na ime srodnika, bez prijavljenih prihoda.

6.1.7 Pravljenje obavještajne slike na osnovu podataka iz više izvora

- Povezati PST sa informacijama iz javno dostupnih izvora, informacijama iz ljudskih izvora i informacijama dobijenim od FOJ-a

Na primjer, u narativnom dijelu PST pominju se donacije dobrotvornoj organizaciji za koju se kasnije utvrdi da se nalazi na listama sankcija UN-a; na osnovu informacija iz javno dostupnih izvora potvrđuje se ideološka povezanost sa ekstremističkim ciljevima.

Finansijsko-obavještajni odjel osnovan je u skladu sa Zakonom os SPN/FTA kao centralno tijelo zaduženo za sprečavanje, analiziranje, istraživanje, otkrivanje i suzbijanje pranja novca, povezanih predikatnih krivičnih djela i finansiranja terorizma. FOO zaprima, prikuplja, evidentira, analizira i istražuje i prosljeđuje rezultate analiza i istraga nadležnim domaćim organima i nadležnim organima drugih zemalja. Odjel samostalno i operativno nezavisno obavlja svoje poslove u sastavu SIPA-e i samostalno odlučuje o analiziranju i prosljeđivanju informacija, ima odvojene funkcije od funkcija koje obavljaju druge organizacijske jedinice, osiguravaju mu se odgovarajući kadrovski kapaciteti i tehnički kapaciteti i pristup osjetljivim finansijskim podacima. U ispunjavanju svojih funkcija, Odjel samostalno donosi odluke u vezi sa postupanjem sa informacijama i provođenjem analitičkih i istražnih poslova, a po potrebi

može tražiti podršku drugih organizacionih jedinica SIPA-e za obavljanje poslova propisanih Zakonom.

U skladu sa Zakonom o SPN/FTA, Odjel prima prijave sumnjivih transakcija u vezi sa pranjem novca i finansiranja terorizma, prijave gotovinskih transakcija, prijave pokušanih transakcija i sve ostale prijave koje su obveznici provođenja mjera za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma dužni dostavljati. Ovlašten je da od obveznika, nadzornih organa i nadležnih institucija traži dodatne informacije kada god je to neophodno za njegov analitički ili istražni rad. Odjel može prikupljati informacije od javnih organa i privatnih subjekata radi utvrđivanja porijekla, svrhe i kretanja sredstava. Također sarađuje i razmjenjuje informacije sa stranim finansijsko-obavještajnim jedinicama i međunarodnim organizacijama uključenim u suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma.

U skladu sa Zakonom o SPN/FTA, ako utvrdi postojanje osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo finansiranja terorizma, Odjel je dužan dostaviti formalni izvještaj nadležnom tužilaštvu. Odjel mora odmah informirati nadležno tužilaštvo o privremenoj obustavi transakcije koja bi mogla biti povezana sa finansiranjem terorizma za koju ocijeni da je potrebno produžiti rješenjem suda. Ako Odjel smatra da određene informacije mogu biti značajne tužilaštvu ili agencijama za provođenje zakona prilikom donošenja odluka u vezi sa istragom, o tome ih mora odmah obavijestiti u pismenoj formi i dostaviti im sve odgovarajuće podatke i dokumentaciju. Odjel također mora obavijestiti nadležne organe ako prilikom obavljanja svojih poslova dođe do saznanja o drugim krivičnim djelima povezanim sa finansiranjem terorizma. Prilikom dostavljanja ovih obavještenja ili izvještaja Odjel mora voditi računa o stvarnoj i mjesnoj nadležnosti organa kojem se informacije dostavljaju.

Tužilaštva i drugi nadležni organi mogu od Odjela tražiti finansijsko-obavještajne podatke, a Odjel je dužan dostaviti sve raspoložive informacije koje mogu biti značajne za istraživanje krivičnih djela finansiranja terorizma ako su ispunjeni zakonski uslovi. Odjel samostalno odlučuje o načinu postupanja i obimu provjera koje provodi po ovim zahtjevima. Može odbiti zahtjeve koji ne sadrže propisan pravni osnov, osnovne podatke, opis sumnje i stepen hitnosti o čemu mora pismeno obavijestiti podnosioca zahtjeva. Odjel nije dužan dostaviti informacije ako bi se time ugrozile tekuće istrage ili ako otkrivanje tih informacija očigledno ne bi bilo srazmjerno ili relevantno te mora dokumentirati razloge nepostupanja. Prilikom dostavljanja informacija nadležnim organima Odjel može zabraniti daljnje prosljeđivanje tih podataka bez njegove prethodne pisane saglasnosti.

6.2 Operativni značaj za istrage FT

Kada je riječ o istrazi finansiranja terorizma, ove odredbe znače da finansijsko-obavještajni podaci dobijeni od FOJ-a predstavljaju neposredan signal za djelovanje tužilaštva. Ako utvrdi postojanje osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo finansiranja terorizma, Odjel mora proaktivno o tome obavijestiti nadležno tužilaštvo i dostaviti analitičke i istražne materijale neophodne za pokretanje postupka. Obavještenja o privremeno suspendiranim transakcijama omogućavaju tužilaštvu da blagovremeno podnese zahtjev za sudski nalog radi sprečavanja premještanja sredstava povezanih sa FT. Pismeni obavještajni materijali koje priprema FOJ

služe istražiocima kao činjenična osnova za mapiranje finansijskih tokova, otkrivanje mreža podrške i planiranje ranih operativnih koraka.

Tužilaštvo mora voditi računa da zahtjevi upućeni FOJ-u budu precizni i zasnovani na zakonu, nakon čega je FOJ dužan dostaviti sve relevantne informacije. FOJ može ograničiti daljnje prosljeđivanje svojih obavještajnih podataka i u tom slučaju istražiocima su dužni poštovati propise o povjerljivosti i te informacije koristiti samo u dozvoljenim okvirima. Tužilaštvo je također dužno FOJ obavijestiti o rezultatima ostvarenim na osnovu korištenja dobijenih finansijsko-obavještajnih podataka radi održavanja djelotvorne saradnje. S obzirom na to da FOJ može odbiti pružanje informacija ako bi se njihovim otkrivanjem ugrozile tekuće istrage ili operativne analize, blagovremena komunikacija i jasna koordinacija su od presudnog značaja za blagovremeno i djelotvorno provođenje istraga FT.

Tabela 1: Kontrolna lista za podnošenje zahtjeva za informacije FOJ (predmeti FT)

Šta treba provjeriti	Šta treba navesti	Daljnje radnje
Potvrditi relevantnost za krivično djelo FT na koje se sumnja	Pravni osnov za zahtjev	Budite spremni da date pojašnjenja FOJ-u
Provjeriti da li je FOJ već slao izvještaj za iste subjekte	Kompletni identifikacijski podaci fizičkih i pravnih lica	Uključiti podatke FOJ-a u planiranje istrage
Voditi računa da je zahtjev u okviru nadležnosti vaše institucije	Opis sumnje na FT sa činjeničnim elementima	Poštovati sva ograničenja FOJ-a u vezi sa daljnjim prosljeđivanjem informacija
Provjeriti da li su interna odobrenja pribavljena	Konkretna informacije ili dokumenti koji se traže	Dokumentirati način na koji su podaci FOJ-a korišteni u datom predmetu
Izbjegavati uopštene ili neprecizne zahtjeve	Obrazloženje hitnosti	Dostaviti FOJ-u obavezne povratne informacije o rezultatima

Tabela 2: Kontrolna lista za postupanje po obavještenjima FOJ-a (član 70 Situacije)

Po zaprimanju obavještenje FOJ-a	Glavne radnje koje treba preduzeti	Daljnje radnje
Tretirati obavještenje FOJ-a kao pravni osnov za procjenu potrebe za otvaranjem istrage FT	Pregledati sve podatke i analize koje je FOJ dostavio	Obavijestiti FOJ o rezultatima istrage u skladu sa zakonom
Provjeriti stvarnu i mjesnu nadležnost	Osigurati finansijsku evidenciju, izvode računa i sličnu dokumentaciju	Štiti povjerljivost i poštovati eventualna ograničenja FOJ-a u

		pogledu daljnjeg prosljeđivanja informacija
Procijeniti stepen hitnosti, naročito u slučaju suspendiranih transakcija	Koordinirati sa tužilaštvo radi podnošenja zahtjeva za sudski nalog kada je to potrebno	Ažurirati operativne planove u skladu sa novim podacima dobijenim od FOJ-a
Identificirati finansijske tokove, pomagače ili mreže	Započeti radnje na ulaženju u trag imovini, planiranje informativnih razgovora i druge rane istražne korake	Dostaviti strukturirane povratne informacije FOJ-u radi kontinuirane saradnje
Provjeriti da li su u toku paralelne istrage	Osigurati blagovremeno preduzimanje mjera u cilju sprečavanja trošenja sredstava	Dokumentirati sve radnje pokrenute po zaprimanju obavještenja FOJ-a

6.3 Bankovni podaci i dokumentacija o klijentima (finansijski sektor)

Istražiocima bi trebali tražiti dokumentaciju o identifikaciji i praćenju klijenata direktno od obveznika provođenja mjera za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (npr. banaka, pružalaca usluga transfera novca) putem formalnog pisanog zahtjeva ili sudskog naloga, u zavisnosti od faze istrage. Rana koordinacija je od ključnog značaja kako bi zahtjevi bili ciljani i u skladu sa zakonskim propisima.

Praktične smjernice za istražioce

- Blagovremeno podnijeti zahtjev za dostavu dokumentacije o identifikaciji i praćenju klijenata
- Po zaprimanju PST ili identifikaciji visokorizične transakcije istražiocima bi trebali podnijeti formalni zahtjev nadležnoj finansijskoj instituciji za dostavu kompletne dokumentacije o identifikaciji i praćenju klijenata. Tu spadaju obrasci za otvaranje računa, kopije ličnih dokumenata, izjave o porijeklu sredstava, procjena rizika klijenta, evidencija o komunikaciji ili interne bilješke o usklađenosti

Primjer br. 1

- U PST-u se navodi da je osoba primila više transfera od po 500 EUR iz Njemačke putem Western Uniona. Istražiocima podnose zahtjev pružaocu usluga doznačivanja novca za dostavljanje dokumentacije o identifikaciji i praćenju klijenta, otkrivaju da je primalac koristio strani pasoš i da nije naveo lokalnu adresu, a kao svrhu transakcije naveo je „lični poklon“. Ove činjenice u kombinaciji sa podacima o putovanjima iz kojih se vidi da data osoba često putuje u Tursku i na Bliski Istok predstavljaju znakove upozorenja.
- Unakrsna provjera sa vanjskim bazama podataka
- Nakon pribavljanja podataka o identifikaciji i praćenju klijenata njih treba provjeriti u odnosu na: liste sankcija (npr., UN, EU, OFAC), PEP baze (npr. World-Check, Dow Jones), domaće liste praćenja fizičkih i pravnih lica te kroz kanale međunarodne saradnje (npr. INTERPOL, Egmont Group)

Primjer br. 2:

- Pod stavkom zanimanje klijent je naveo „posrednik za uvoz-izvoz“, ali u dokumentaciji o identifikaciji i praćenju klijenta nema pratećih dokumenta. Provjerom potjernica INTERPOLA utvrđeno je da se osoba pod istragom u drugoj jurisdikciji zbog finansiranja stranih terorističkih boraca.
- Koristiti dokumentaciju o identifikaciji i praćenju klijenata za mapiranje mreža, ova dokumentacija često sadrži informacije o povezanim računima, ovlaštenim potpisnicima ili poslovnim partnerima koje bi istražioci trebali iskoristiti za mapiranje potencijalnih pomagača ili paravana.

Primjer br. 3:

- Mala NVO, označena zbog sumnjivog podizanja gotovine, u svojim podacima navodi člana upravnog odbora koji je ujedno i ovlašten potpisnik na drugom računu na koji se uplaćuju sredstva istog donatora. Ova veza može ukazivati na koordiniranu mrežu finansiranja terorizma.

Poštovati lanac čuvanja podataka, svu pribavljenu dokumentaciju o identifikaciji i praćenju klijenata treba evidentirati i pohraniti u skladu sa standardima čuvanja dokaza radi osiguravanja njihove prihvatljivosti na sudu. Istražioci bi trebali dokumentirati postupak podnošenja zahtjeva, zaprimanje dokumentacije i provedene analize.

Zakon o SPN/FTA obavezuje finansijske institucije da identificiraju i provjere svoje klijente prije uspostavljanja poslovnog odnosa te da prikupe cjelokupnu dokumentaciju za identifikaciju i praćenje klijenata propisanu Zakonom. Institucije su obavezne da sve podatke o identitetu klijenata, dokumentaciju o računima i evidenciju o transakcijama čuvaju u periodu od najmanje deset godina i da ih, na zahtjev, stave na raspolaganje FOJ-u za potrebe analize sumnje na pranje novca ili finansiranje terorizma. Banke su obavezne voditi tačne i ažurne podatke o stvarnom vlasništvu i dostavljati prijave sumnjivih transakcije zajedno sa pratećom dokumentacijom o identifikaciji i praćenju klijenata i o računima. Svi podaci o klijentima i transakcijama kojima finansijske institucije raspolazu moraju se staviti na raspolaganje nadležnim organima kada je to potrebno radi istrage pranja novca, povezanih predikatnih krivičnih djela ili finansiranja terorizma.

Tužioc i istražioci koriste podatke o bankovnim računima i dokumentaciju o identifikaciji i praćenju klijenata za utvrđivanje identiteta, finansijskog profila i transakcija osoba povezanih sa sumnjom na FT. Ovi podaci se koriste da bi se utvrdilo da li prijavljeni prihodi i profil klijenta odgovaraju kretanjima sredstava otkrivenim tokom istrage. Dokumentacija o identifikaciji i praćenju klijenata je ključna za utvrđivanje identiteta stvarnih vlasnika, ulaženje u trag povezanim računima i razotkrivanje prikrivenih mreža ili pomagača osumnjičenog. Zahvaljujući hronološkom pregledu transakcija istražioci mogu mapirati tokove novca, utvrditi obrasce strukturiranja i otkriti transfere koji vode do stranih ili domaćih kanala FT. Interne bilješke banaka, njihove procjene rizika i obrazloženja neobičnih aktivnosti

predstavljaju dodatni kontekst koji tužilaštvu pomaže pri sastavljanju jasnog i utemeljenog narativa u predmetima FT.

Šta banke vode i čuvaju	Kako to istražioci koriste u predmetima FT
Podaci o identitetu klijenata i ovjerene dokumente koji služe za identifikaciju i praćenje klijenta	Potvrda identiteta, osnovnih podataka i finansijskog profila osumnjičenih i povezanih osoba
Informacije o stvarnom vlasništvu	Identifikacija prikrivenih vlasnika, povezanih osoba i struktura koje se koriste za prikrivanje aktivnosti FT
Izvodi računa, pregled transakcija i podaci o transferima	Mapiranje toka sredstava, otkrivanje sumnjivih obrazaca i otkrivanje domaćih ili prekograničnih kanala FT
Evidencija o gotovinskim uplatama, isplatama i zamjeni novca	Analiza neobjašnjive gotovinske aktivnosti, strukturiranja i potencijalnog korištenja alternativnih sistema za prenos vrijednosti
Interne bilješke banke, procjene rizika i obrazloženja neuobičajenih transakcija	Sticanje uvida u kontekst sumnjive aktivnosti, identifikacija znakova upozorenja i jačanje dokazne osnove za optužbe za FT

6.4 Sektor NPO sektor i prijave specifičnih aktivnosti

Dobrotvorni sektor može predstavljati vrijedan izvor informacija za identifikaciju i istragu finansiranja terorizma. Finansijska evidencija može ukazati na sumnjive obrasce, uključujući učestale transfere prema visokorizičnim jurisdikcijama i neopravdane gotovinske isplate. To može ukazivati na preusmjeravanje sredstava ili zloupotrebu dobrotvornih struktura. Obavezni podnesci, kao što su godišnji izvještaji i podnesci regulatoru dobrotvornih organizacija mogu pružiti uvid u prihode, rashode i programske aktivnosti. Odstupanja između navedene misije i stvarnih aktivnosti, naročito u ratnim područjima ili područjima sa ograničenim nadzorom, mogu ukazivati na zloupotrebu.

Dobrotvorni i neprofitni sektor predstavljaju i prilike i rizike u kontekstu finansiranja terorizma. Iako veliki broj njih pruža osnovne usluge, zbog određenih strukturnih nedostataka i nedostatka u nadzoru NPO su podložne zloupotrebi. To je naročito izraženo kod:

6.4.1 Visokorizičnih vrsta NPO:

- Male vjerske dobrotvorne organizacije sa netransparentnim strukturama upravljanja i ograničenom finansijskom transparentnošću.
- Humanitarne organizacije koje djeluju u ratnim područjima ili njihovoj blizini (npr. Sirija, Turska, Gaza) koje često dobijaju donacije iz inostranstva.
- NPO povezane sa dijasporom preko kojih se šalju sredstva iz iseljeničkih zajednica u inostranstvu, često uz minimalnu dokumentaciju.
- Neregistrirana ili slabo regulirana udruženja, uključujući neformalne grupe na nivou zajednica koje prikupljaju donacije bez formalnog nadzora.

6.4.2 Korištenje finansijskih i regulatornih podataka u istrazi:

APZ i tužilaštva mogu unaprijediti istrage finansiranja terorizma analizom sljedećih izvora podataka:

Finansijska evidencija:

- Bankovni izvodi i evidencija o transakcijama mogu pomoći u otkrivanju:
- Učestalih transfera u visokorizične jurisdikcije (npr. Turska, Liban, Pakistan)
- Neobjašnjivo podizanje gotovine ubrzo nakon primanja stranih donacija
- Korištenje ličnih računa za transakcije vezane za NVO

Primjer br. 1

Dobrotvorna organizacija prima uplatu od 20.000 EUR od donatora iz Austrije, nakon čega slijedi višekratno podizanje gotovine i transferi na račun u Gazijantepu, Turska.

Regulatorna izvještavanja:

- Godišnji izvještaji, programske deklaracije i finansijski podaci koji se dostavljaju Ministarstvu pravde ili relevantnim kantonalnim organima mogu se koristiti za:•
- Poređenje definiranih ciljeva sa stvarnom potrošnjom
- Utvrđivanje nedosljednosti između prihoda i troškova
- Otkrivanje nedostajuće ili krivotvorene dokumentacije

Primjer br. 2

NVO navodi svoju misiju kao „obrazovanje lokalne omladine“, ali prijavljuje troškove u iznosu od 15.000 EUR na ime putovanja u Jordan i nema program lokalnih aktivnosti .

Podaci o donatorima i korisnicima

- Spiskovi i korespondencija sa donatorima mogu poslužiti za otkrivanje ideoloških ili geografskih veza sa visokorizičnim mrežama.
- Evidencija o korisnicima može ukazati na preklapanja sa sankcioniranim fizičkim ili pravnim licima.

Primjer br. 3

Na spisku donatora nalaze se osobe koje se nalaze na listama sankcija EU ili UN-a, dok su neki od korisnika pod istragom zbog radikalizacije.

Unakrsna provjera sa PST i podacima o identifikaciji i praćenju klijenata

- Uporediti aktivnosti na računu NVO-a sa prijavama sumnjivih transakcija i dokumentacijom o identifikaciji i praćenju klijenata dobijenom od banaka i pružalaca usluga doznačivanja novca.

Primjer br. 4

Ispostavi se da mala NVO prijavljena u PST zbog čestog podizanja novca preko Western Uniona ima iste članove upravnog odbora kao i drugi subjekt koji je pod istragom zbog FT.

Preporuke:

- Koordinirati pristup PST i finansijsko-obavještajnim podacima.
- Koristiti informacije iz javno dostupnih izvora za praćenje društvenih mreža, web stranica i kampanja za prikupljanje sredstava.
- Sarađivati sa regulatornim organima za dobrotvorne organizacije i poreskim organima radi pribavljanja podnesenih dokumenata i izvještaja.

Koristiti forenzičke računovodstvene tehnike za rekonstrukciju tokova sredstava i otkrivanje uslojavanja ili preusmjerenja sredstava.

6.5 Carinske i granične službe

Carinski organi prikupljaju i analiziraju širok spektar podataka na osnovu kojih je moguće utvrditi pokazatelje finansiranja terorizma. Neki od neuobičajenih obrazaca su česte prijave iznosa ispod granice prijavljivanja ili velika količina neprijavljene gotovine. Trgovinska dokumentacija, kao što su fakture, otpremnice i carinske deklaracije mogu razotkriti šeme finansiranja terorizma putem trgovine kroz netačno navođenje cijena, klasifikacije ili dokumentiranja robe radi prikrivanja prenosa sredstava. Granične službe mogu prikupljati podatke o putnicima i teretu koji mogu pomoći u identifikaciji fizičkih ili pravnih lica povezanih sa visokorizičnim jurisdikcijama ili poznatim terorističkim mrežama.

6.6 Javno dostupni izvori informacija (mediji, društvene mreže, analitika blockchaina)

Informacije iz javno dostupnih izvora imaju potencijal da postanu izuzetno značajne u suzbijanju finansiranja terorizma. Medijski izvještaji mogu biti izvor ranih pokazatelja terorističkih aktivnosti, a povezane istrage mogu također ukazati na zloupotrebu humanitarne pomoći, trgovinske šeme ili kampanje prikupljanja sredstava putem kriptovaluta. Terorističke grupe često koriste platforme društvenih mreža za propagandu, vrbovanje i prikupljanje sredstava. Analitičari mogu pratiti te platforme radi otkrivanja apela za donacije, adresa kriptonovčanika ili veza sa crowdfunding kampanja. Blockchain analitika predstavlja interesantan alat za otkrivanje finansiranja terorizma putem kriptovaluta. Uprkos pseudonimnoj prirodi blockchain transakcija, pomoću alata kao što je Chainalysis moguće je identificirati adrese novčanika povezane sa terorističkim subjektima, pratiti tokove sredstava između berzi i otkriti tehnike miješanja ili zamagljivanja.

Međunarodna saradnja i obavještajni kanali (Egmont, Europol, Interpol)

Egmont grupa povezuje preko 170 finansijsko-obavještajnih jedinica i omogućava sigurnu i povjerljivu razmjenu PST. Putem Sigurne mreže Egmont grupe (Egmont Secure Web) FOJ mogu tražiti i razmjenjivati informacije o prekograničnim tokovima sredstava, stvarnom vlasništvu i vezama sa označenim terorističkim subjektima. Egmont često objavljuje studije slučaja iz kojih su izostavljeni osjetljivi podaci i tipološke izvještaje koji mogu poslužiti za identifikaciju novih metoda finansiranja terorizma.

Europol, putem svog Evropskog centra za finansijski i privredni kriminal i Programa za praćenje finansiranja terorizma, pruža operativnu podršku državama članicama EU. Europol omogućava provođenje zajedničkih istraga i razmjenu obavještajnih podataka u stvarnom vremenu, korištenje aplikacije SIENA preko koje se razmjenjuju podaci o osumnjičenim osobama, transakcijama i kriptonovčanicima i kombiniranje informacija iz javno dostupnih izvora i blockchain analitike radi otkrivanja prikupljanja sredstava putem društvenih mreža i crowdfundinga.

INTERPOL doprinosi globalnom suzbijanju finansiranja terorizma putem svog Centra za finansijski kriminal i borbu protiv korupcije koji ima baze podataka o ukradenim i izgubljenim putnim ispravama, osobama za koje je izdata potjernica i osobama osumnjičenim za finansijski kriminal. Njegova mreža omogućava državama članicama izdavanje upozorenja i brzu razmjenu obavještajnih podataka o finansijerima terorizma, uključujući one koji koriste trgovinske šeme, nelegalne tokove robe ili digitalne valute. INTERPOL također sarađuje sa FATF-om i drugim međunarodnim tijelima radi usklađivanja politika i operativnih prioriteta.

Međunarodna saradnja je ključni element sposobnosti BiH za otkrivanje, analizu i presijecanje prekograničnih aktivnosti finansiranja terorizma. Finansijsko-obavještajna jedinica BiH razmjenjuje finansijsko-obavještajne podatke prvenstveno putem Sigurne mreže Egmont grupe koja omogućava direktnu komunikaciju sa stranim FOJ. U prethodnom periodu ocjenjivanja FOJ je obradio desetine zahtjeva i spontano dostavljenih informacija stranih FOJ vezanih za sumnju na finansiranje terorizam, uključujući slučajeve povezane sa stranim terorističkim borcima, humanitarnim organizacijama i prekograničnim transferima novca. Zakonom o SPN/FTA FOJ-u je dat dovoljan pravni osnov za razmjenu informacija, spontano ili na zahtjev, sa stranim FOJ i stranim organima za provođenje zakona bez potrebe za dodatnim bilateralnim sporazumima, premda je FOJ BiH potpisala više memoranduma o razumijevanju sa partnerima koji su to zahtijevali.

BiH se oslanja na INTERPOL-ove kanale za razmjenu informacija, identifikaciju osoba od interesa i pomoć u slučajevima ekstradicije ili ulaženja u trag međunarodno mobilnih osumnjičenih. INTERPOL omogućava pristup bazama podataka koje sadrže informacije o traženim osobama, falsificiranim dokumentima, otiscima prstiju i obrascima putovanja. Centralni nacionalni biro Interpola u BiH pomaže u provođenju istraga finansiranja terorizma kroz koordinaciju međunarodnih upozorenja, uključujući potjernice vezane za strane terorističke borce i pomagače. Iako sam ne provodi istrage, INTERPOL pruža ključnu operativnu koordinaciju i pomaže organima BiH u otkrivanju saradnika, obrazaca kretanja i potencijalnih finansijskih veza osumnjičenih za FT.

Europol predstavlja sve važniji kanal za organe za provođenje zakona u BiH u slučajevima finansiranja terorizma, naročito SIENA, Europolova sigurna mreža za razmjenu informacija.

Organi BiH postupaju po zahtjevima Europolu vezanim za liste stranih terorističkih boraca, prekogranične transfere i bankovne transakcije osoba povezanih sa pokazateljima rizika od FT. Istražiocima iz BiH putem Interpola također dobijaju analitičke proizvode, operativne tragove i informacije bitne za tekuće predmete FT. Saradnja između FOJ-a i Europolu je indirektna, ali funkcionalna, posebno kada su informacije FOJ-a potrebne za provjeru podataka dobijenih putem Europolovih kanala.

Ovi obavještajni kanali se međusobno nadopunjuju. Egmont pruža finansijske obavještajne podatke, INTERPOL pokriva informacije o identitetu i kretanju, dok Europol podržava šire operativne obavještajne i analitičke proizvode. Efikasno korištenje sva tri kanala tužilaštvima i agencijama za provođenje zakona u BiH omogućava praćenje finansijskih tragova preko granica, otkrivanje mreža i koordinaciju rada sa stranim partnerima u stvarnom vremenu.

Kanal	Šta pruža?	Kako ga BiH koristi u predmetima FT
Saradnja između FOJ putem Egmont grupe	Finansijski obavještajni podaci, bankovni podaci, prijave sumnjivih transakcija, prekogranični finansijski tokovi, informacije o neprofitnim organizacijama, doznake i transferi novca	FOJ BiH traži i razmjenjuje finansijsko-obavještajne podatke o stranim terorističkim borcima, humanitarnim udruženjima, neformalnim kanalima transfera i prekograničnim transakcijama. FOJ zaprima spontane informacije i šalje odgovore stranim FOJ vezane za provjere domaćih bankovnih transakcija, identiteta i povezanih osoba.
Europol (SIENA)	Operativni policijski obavještajni podaci, analitički izvještaji, veze između osumnjičenih, telefonski podaci, obrasci putovanja, liste stranih terorističkih boraca, analiza rizika	AZP u BiH koriste informacije Europolu za otkrivanje veza između domaćih subjekata i stranih mreža FT, provjeru da li su državljani BiH putovali u ratna područja i praćenje sumnjivih međunarodnih transakcija. Europolovi analitički proizvodi pomažu tužilaštvu u formiranju transnacionalnih predmeta FT.
Interpol	Globalne policijske baze podataka, crvene potjernice, prstiju, putne isprave,	Organi u BiH koriste Interpol za lociranje osoba osumnjičenih za FT,

	podaci o vozilima, upozorenja	provjeru identiteta, praćenje kretanja preko granica i prikupljanje podataka o kriminalnoj prošlosti ili upozorenja iz drugih jurisdikcija. Interpol pomaže u ekstradiciji, koordinaciji i hitnoj komunikaciji u istragama FT.
--	-------------------------------	--

6.7 Dodatni i novi izvori informacija

Poželjno je razmotriti korištenje sljedećih dodatnih i novih izvora informacija relevantnih za istragu finansiranja terorizma, naročito u svjetlu razvoja novih tipologija i digitalnih platformi:

6.8.1 Pružaoci usluga povezanih sa virtuelnom imovinom i blockchain analitika

- Terorističke grupe sve češće koriste kriptovalute a prekogranične transfere, prikupljanje sredstava i čuvanje vrijednosti.
- Izvori informacija: Izvještaji pružalaca usluga povezanih sa virtuelnom imovinom o poštovanju propisa i evidencija o transakcijama, alati za blockchain analitiku (npr. Chainalysis, TRM Labs), tehnike praćenja i grupisanja digitalnih novčanika
- Primjena: Povezivanje pseudonimiziranih digitalnih novčanika sa poznatim osumnjičenima za FT ili identifikiranje donatorskih kampanja u kojima se koriste anonimne kriptovalute.

6.8.2 Online platforme za crowdfunding i društvene mreže

- Ekstremistički akteri koriste platforme poput GoFundMe, Telegrama i Facebooka za prikupljanje donacija pod humanitarnim ili ideološkim izgovorom.
- Izvori informacija: Izvještaji o uklanjanju sadržaja sa platformi, evidencije pružalaca platnih usluga, informacije iz javno dostupnih izvora poput stranica kampanja i komentara donatora
- Primjena: Identifikacija kampanja u kojima se prikupljena sredstva preusmjeravaju u ratna područja ili sankcioniranim subjektima.

6.8.3 Ekosistemi online gejminga i ekonomije igara

- Određeni finansijeri terorizma iskorištavaju valute koje se koriste u igrama i digitalnu imovinu za tajni prenos vrijednosti.
- Izvori informacija: • evidencije transakcija na gejming platformama, podaci o registraciji naloga i IP metapodaci, izvještaji gejming kompanija i firmi za cyber sigurnost

- Primjena: Otkrivanje pranja novca putem virtuelne robe ili peer-to-peer trgovine u igrama sa više učesnika.

6.8.4 Informacije o prijetnjama pokazatelji cyber kriminala

- Mreže finansiranja terorizma se često preklapaju sa infrastrukturom cyber kriminala (npr. phishing, ransomware, fiktivna preduzeća).
- Izvori informacija: komercijalne platforme za obavještanje o prijetnjama, pokazatelji kompromitacije povezani sa finansijskim prevarama, praćenje aktivnosti na dark webu
- Primjena: Mapiranje pomagača FT koji su umiješani i u visokotehnološki finansijski kriminal.

6.8.5 Trgovina prirodnim resursima i tokovi roba

- Terorističke grupe finansiraju svoje djelovanje putem nezakonite trgovine zlatom, ugljem, naftom i narkoticima (npr. Captagon).
- Izvori informacija: Podaci o carinskim zapljenama, prijave anomalija u trgovini (prodaja po nižoj vrijednosti, lažno fakturisanje), satelitski snimci i terenski izvještaji NVO
- Primjena: Otkrivanje lanaca snabdijevanja povezanih sa FT ili paravan preduzeća uključenih u eksploataciju resursa.

6.8.6 Podaci poreskih organa i podaci iz registara poslovnih subjekata

- Fiktivna preduzeća i paravan preduzeća su često registrirana sa minimalnim nadzorom.
- Izvori informacija: poslovni registri, poreske prijave i evidencije PDV-a, izjave o stvarnom vlasništvu
- • Primjena: Identificiranje neaktivnih ili sumnjivih subjekata povezanih sa osobama osumnjičenim za FT ili zloupotrebu NPO.

6.8.7 Mapiranje dijaspore i mreže novčanih doznaka

- Koridori novčanih doznaka iz dijaspore mogu biti zloupotrijebljeni za finansiranje terorizma, posebno putem neformalnih kanala.
- Izvori informacija: Podaci o transakcijama pružalaca usluga prenosa novca, evidencije udruženja, baze podataka o putovanjima i migracijama.

Primjena: Profiliranje tokova visokorizičnih doznaka i identifikacija posrednika.

7. Sedmo poglavlje – Najbolje prakse i obrasci za identifikaciju finansiranja terorizma

7.1 Uvod

U ovom odjeljku predstavljene su najbolje prakse za presijecanje finansiranja terorizma zasnovane na metodologiji praćenja novca koja podrazumijeva ulaženje u trag transakcijskim tokovima radi razotkrivanja mreža i namjera, a koje će biti ilustrirane odgovarajućim studijama slučaja. Također će biti riječi o osnivanju multidisciplinarnih timova i zajedničkih istražnih grupa sastavljenih od finansijskih istražilaca, tužilaca, predstavnika agencija za provođenje zakona, obavještajnih i regulatornih stručnjaka, kao i o hitnoj primjeni mjera privremene zabrane raspolaganja imovinom i korištenju specijalizirane finansijske analize. To uključuje analizu obrazaca transakcija, kontrolu trgovinskih aktivnosti, praćenje virtualne imovine i mapiranje korisnika, praćenu dobrom koordinacijom između policije, tužilaštva, FOJ i drugih nadležnih organa radi blagovremene razmjene podataka, očuvanja dokaza i veće vjerovatnoće uspješnog presijecanja i krivičnog gonjenja finansiranja terorizma.

Studija slučaja br. 1 – Uspješna primjena finansijskih istraga u predmetima finansiranja terorizma:

Amal El-Wahabi je osuđena u skladu sa Zakonom o zabrani terorizma zbog organiziranja transfera novca u vrijednosti od 20.000 EUR njenom suprugu koji se borio za ISIL u Siriji pošto je na osnovu finansijsko-obavještajnih podataka, podataka o putovanju i komunikaciji razotkrivena njena uloga i namjera. Nacionalna služba za finansijske istrage u predmetima terorizma (NTFIU), granična policija, sigurnosne službe i inostrani organi za provođenje zakona su na osnovu evidencije o putnicima (lični podaci i podaci o putovanju koje prikupljaju aviokompanije i putničke agencije prilikom rezervacije), ispisa poziva i obavještajnih podataka u realnom vremenu otkrili „keš kurira“, presreli sredstva na aerodromu i oduzeli novac kao imovinu povezanu s terorizmom; El-Wahabi je osuđena na kaznu zatvora u trajanju od 28 mjesec, dok je kurir oslobođen optužbi. Ovaj predmet ilustrira kako se zahvaljujući objedinjavanju podataka iz različitih agencija, povezivanjem finansijskih podataka, podataka o putovanju i podataka pružalaca telekomunikacijskih usluga može uspješno presjeći finansiranje terorizma kada postoje mehanizmi razmjene informacija.

Studija slučaja br. 2 – Uspješna primjena finansijskih istraga u predmetima finansiranja terorizma:

Donošenje osuđujuće presude protiv trgovca umjetninama Oghenochuka Ojiria iz Londona dokaz je značaja finansijsko-obavještajnih podataka u suzbijanju finansiranja terorizma: U periodu između oktobra 2020. i decembra 2021. Ojiri je prodao umjetnine u vrijednosti od 140.000 GBP Nazemu Ahmadu koji je bio pod sankcijama zbog povezanosti sa Hezbulahom, pri čemu svjesno nije prijavio transakcije i prikrio je Ahmadov identitet koristeći izmijenjene fakture i obmanjujuće poruke slate preko WhatsAppa. Istražiocu su pomoću evidencije o transakcijama, podataka iz regulatornog nadzora i telefonske komunikacije dokazali da je on bio svjestan svojih zakonskih obaveza iz Zakona o zabrani

terorizma iz 2000. te da ih je svjesno zanemario zbog čega je proglašen krivim. Ovaj predmet predstavlja pravni presedan za primjenu propisa o zabrani pranja novca i pratećih sankcija na tržištu umjetnina, kao i primjer da je zahvaljujući finansijskoj istrazi, analizi podataka i međuagencijskoj saradnji moguće otkriti, presjeći i spriječiti finansiranje terorizma.

Studija slučaja br. 3 – Uspješna primjena finansijskih istraga – Zajednički operativni timovi za pranje novca

Zajednički operativni tim za pranje novca (JMLIT) je javno-privatno partnerstvo osnovano za suzbijanje pranja novca velikih razmjera kroz razmjenu strateških, taktičkih i operativnih obavještajnih podataka između organa za provođenje zakona i finansijskog sektora. Osnovana 2015. godine, ova operativna grupa okuplja preko 200 članova uključujući banke, FCA, NCA, HMRC, SFO, Policiju Grada Londona i Metropolitansku policiju i za kratko vrijeme je unaprijedila dobrovoljnu razmjenu informacija i reagiranje. Do kraja 2024. godine JMLIT je pomogao u identifikaciji više od 10.700 prethodno nepoznatih računa (preko 8.100 je zatvoreno), dao svoj doprinos u oko 400 hapšenja, podržao otprilike 1.230 zakonodavnih naloga, stavio preko 248 miliona funti pod zabranu i izdao 100 sektorskih upozorenja. Međunarodna tijela i jurisdikcije - uključujući FATF, Australiju, Singapur i Hong Kong - navode JMLIT kao inovativan model i najbolju praksu za razmjenu između javnog i privatnog sektora u cilju presijecanja nelegalnog finansiranja.

Studija slučaja br. 4 – Zajednički operativni tim za prevare

Zajednički operativni tim za prevare (JFTF) je javno-privatno partnerstvo koje objedinjava državne organe, organe za provođenje zakona i finansijski sektor u radu na složenim slučajevima prevara koje nijedna organizacija ne može sama rješavati. Tim je zadužen za izradu koordinirane strategije za suzbijanje prevara, nadzor nad njenom realizacijom, analizu prijetnji, razmjenu podataka i aktivnost smanjenja broja žrtava te podstiče sektorsku saradnju. Njegova vodeća inicijativa za objedinjavanje podataka (Data Fusion), koju predvodi NCA, objedinila je dobrovoljno pružene podatke o bankovnim transakcijama i podatke o klijentima sa skupovima podataka o organiziranom kriminalu u probnom projektu (oktobar 2021–februar 2022) u okviru kojeg je proizvedeno oko 90 paketa obavještajnih podataka, identificirane su prethodno nepoznate mreže organiziranog kriminala, unaprijeđene su istrage visokog prioriteta i pružena je pomoć bankama u unapređenju kontrola za sprečavanje prevara. Ministarstvo unutrašnjih poslova je u julu 2025. uvelo ovu inicijativu kao stalni operativni instrument, uključujući osnivanje stalnog Zajedničkog analitičkog tima sa NCA, čime je institucionaliziran JFTF-ov kohezivni, međusektorski pristup u sprečavanju prevara.

7.2 Istražne tehnike i alati

Istrage finansiranja terorizma iziskuju složeni pristup koji podrazumijeva kombiniranu primjenu finansijsko-obavještajnih podataka, digitalne forenzike, tajnih operacija i međunarodne saradnje. U ovom odjeljku dat je prijedlog smjernica za AZP i istražitelje za ulaženje u trag nezakonitim finansijskim tokovima, otkrivanje digitalnih dokaza i razbijanje terorističkih mreža.

7.2.1 Analiza finansijskih tokova

- Korištenje prijava sumnjivih transakcija i prijava gotovinskih transakcija: Pribaviti PST od FOJ-a i prioritet dati onima koje se odnose na visokorizične jurisdikcije, intenzivno gotovinsko poslovanje ili račune povezane sa NVO.
- Analizirati prijave gotovinskih transakcija radi utvrđivanja postojanja velikih ili strukturiranih uplata novca koje mogu ukazivati na „štrumfovanje“ ili uslojavanje.
- Blagovremena koordinacija sa FOJ: tražiti zbirne podatke i analitičku podršku.
- Koristiti platforme FOJ-a za identifikaciju povezanih subjekata i prekograničnih obrazaca.
- Na primjer, u PST su prijavljeni višestruki transferi u vrijednosti od 500 EUR iz Njemačke u BiH. Analiza FOJ-a razotkriva postojanje sličnih obrazaca u više NVO koje imaju iste članove upravnog odbora.

7.2.2 Digitalna forenzika i praćenje kriptovaluta

- Korištenje alata za blockchain analitiku: koristiti platforme kao što su Chainalysis ili TRM Labs za praćenje aktivnosti digitalnih novčanika, identificirati mikse i pratiti tokove razmjena.
- Označiti digitalne novčanike u koje se uplaćuju donacije prikupljene u kampanjama ili preko foruma povezanih sa ekstremistima.
- Analiza oduzetih uređaja i novčanika: pribaviti sudske naloge za pristup mobilnim telefonima, laptopima i hardverskim novčanicima.
- Izvući metapodatke, IP zapise i vremenske oznake radi povezivanja virtuelne imovine sa osumnjičenim osobama.
- Na primjer, osumnjičeni na telefonu ima aplikaciju za digitalni novčanik povezanu sa adresom za donacije koja se promovira na kanalu Telegram za podršku stranim terorističkim borcima.

7.2.3 Praćenje dark weba i online platformi

- Praćenje kanala za prikupljanje i nabavku kriptovaluta: pratiti ekstremističke forume, kriptovane aplikacije za slanje poruka i platforme za crowdfunding.

- Identificirati kampanje koje koriste humanitarne razloge kao izgovor za prikupljanje sredstava.
- Korištenje informacija iz javno dostupnih izvora i podataka o cyber prijetnjama: koristiti komercijalne izvore informacija i alate za praćenje dark weba za otkrivanje aktivnosti povezanih sa finansiranjem terorizma.
- Na primjer, na stranici za prikupljanje sredstava se navodi da su ona namijenjena za „medicinsku pomoć u Siriji“, ali je stranica povezana sa digitalnim novčanikom koji se od ranije nalazi u Europolovoj bazi podataka o FT.

7.2.4 Provjere i međunarodne baze podataka

- Provjera fizičkih i pravnih lica prema: • listama sankcija UN-a, EU i OFAC-a
- Interpolovim potjernicama i Europolovim bazama podataka
- Domaćim listama praćenja i registrima politički eksponiranih lica

7.2.5. Korištenje kriminalističko-obavještajnih tehnika za otkrivanje šema i kanala finansiranja terorizma, uključujući povezane osobe

Prijedlog kriminalističko-obavještajnih tehnika koje se mogu koristiti zajedno sa finansijsko-obavještajnim alatima:

- 1) tajne aktivnosti prikupljanja informacija iz ljudskih izvora – predstavlja način prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka putem pouzdanih prikrivenih učesnika u kriminalističko-obavještajnom radu i/ili saradnje sa drugim osobama.
- 2) ispitivanje - predstavlja način prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka kroz direktnu komunikaciju sa osobama koje posjeduju relevantne informacije. Tajni upiti podrazumijevaju vrstu upita kod kojeg se povezanost istražitelja sa kriminalističko-obavještajnom službom prikriva šifriranjem.
- 3) inspekcija - predstavlja način prikupljanja i dokumentiranja kriminalističko-obavještajnih podataka podataka putem javnog, prikrivenog ili tajnog pregleda predmeta, dokumenata, prostorija, vozila, lokacija, osoba ili drugih stvari.
- 4) verifikacija - predstavlja način prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka kroz provjeru već prikupljenih informacija, kao i utvrđivanje postojanja predmeta i/ili usluga čiji je promet zabranjen te njihovo pribavljanje.
- 5) kontrolirana isporuka – predstavlja odobreni način prikupljanja obavještajnih podataka koji podrazumijeva kontrolirani prolaz robe i drugih predmeta na teritoriju BiH, kroz nju ili sa teritorije BiH, pri čemu je prevoz te robe ili predmeta nezakonit ili sumnjiv, a operacija se provodi pod nadzorom kriminalističko-obavještajne službe s ciljem otkrivanja krivičnih djela i identifikacije osoba koje su umiješane ili odgovorne za planiranje ili izvršenje tih djela.

6) simulacija krivičnog djela – predstavlja organizacijsko-taktički pristup u okviru kriminalističko-obavještajnih aktivnosti koji podrazumijeva korištenje posebnih metoda i alata za prikupljanje obavještajnih podataka radi izvršavanja određenih kriminalističko-obavještajnih zadataka.

7) zasjeda – predstavlja način prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka koji se koristi za presretanje osoba koje su umiješane ili odgovorne za planiranje ili izvršenje krivičnih djela i za prikupljanje relevantnih informacija ključnih za istragu krivičnog djela, kada postoje operativni obavještajni podaci o uključenim osobama i/ili o mjestu i vremenu izvršenja krivičnog djela.

8) nadzor - predstavlja način prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka otkrivanjem, prepoznavanjem i/ili posmatranjem predmeta kriminalističko-obavještajnog rada.

9) tajna operacija - predstavlja način prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka pomoću korištenja prikriivenih učesnika kriminalističko-obavještajnog rada i uposlenika kriminalističko-obavještajnih subjekata. Ovaj način se koristi kada postoje osnovi za provođenje kriminalističko-obavještajne istrage.

7.2.6 Kriminalističko-obavještajni organi nadležni za otkrivanje i istragu terorizma i finansiranja terorizma imaju sljedeće zadatke:

- 1) sprečavanje krivičnih djela;
- 2) otkrivanje krivičnih djela i identifikacija osoba koje su umiješane ili odgovorne za njihovo planiranje ili izvršenje;
- 3) potraga za predmetima, novcem, vrijednosnim papirima i drugom imovinom povezanom sa izvršenjem krivičnih djela.

7.2.7 Ako su informacije o predmetima kriminalističko-obavještajnog rada raspoložive, kriminalističko-obavještajni subjekti imaju pravo preduzeti sljedeće korake:

- 1) koristiti načine prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka gdje, s obzirom na prirodu i/ili trajanje korištenja navedenih načina, nije potreban nalog tužilaštva ili suda;
- 2) koristiti tehnička sredstva po standardnoj proceduri;
- 3) uspostavljati kontakt sa osobama koje su postale mete kriminalističko-obavještajnog rada;
- 4) koristiti pomoć pojedinaca za sprovođenje zadataka kriminalističko-obavještajnog rada;
- 5) koristiti stručnu pomoć za sprovođenje zadataka kriminalističko-obavještajnog rada;
- 6) tajno pribaviti otiske prstiju, uzorke ljudskog glasa, uzorke ljudskog mirisa i druge uzorke

za potrebe istrage;

7) koristiti dokumente potrebne za provođenje tajne operacije prikupljanja podataka iz ljudskih izvora protiv pritvorenika koji su pritvoreni ili lišeni slobode u toku operacije prikupljanja podataka iz ljudskih izvora;

8) pratiti javno dostupne informacije koje se plasiraju putem medija;

9) sarađivati sa stranim institucijama za provođenje zakona, međunarodnim organizacijama i agencijama Evropske unije u slučajevima predviđenim međunarodnim ugovorima i pravnim aktima BiH, pružati međusobnu podršku i razmjenjivati kriminalističko-obavještajne podatke i druge informacije;

7.2.8 U slučaju postojanja zakonskih osnova za primjenu alata za kriminalističko-obavještajnu istragu, a nadležni organ izda nalog; kriminalističko-obavještajni subjekti imaju sljedeća dodatna prava:

1) pribavljati podatke od preduzeća koja pružaju mreže i/ili usluge elektronske komunikacije.

2) koristiti tehnička sredstva u skladu sa posebnim procedurama za provođenje tajnih inspekcija poštanskih pošiljki i dokumenata koji se u njima nalaze, tajno praćenje i oduzimanje poštanskih pošiljki i tajni nadzor korespondencije i drugih vidova komunikacije.

3) tajno ući u nečiji dom, službene ili druge prostorije, zatvorene prostore i vozila, izvršiti njihov pregled, izuzeti dokumente, predmete, uzorke i druge predmete od značaja za kriminalističko-obavještajne radnje i te predmete pregledati i/ili označiti bez formalnog proglašenja njihovog oduzimanja.

4) koristiti sljedeće načine prikupljanja kriminalističko-obavještajnih podataka: kontroliranu isporuku, simulaciju krivičnih djela i nadzor.

8. Osmo poglavlje - Sažetak i ključne preporuke

Ključne preporuke za unapređenje neposrednog ishoda br. 9

1. Jačanje finansijsko-obavještajne jedinice

- Unaprijediti analitičke kapacitete za otkrivanje specifičnih obrazaca finansiranja terorizma i razlikovanje FT od opšteg pranja novca.
- Unaprijediti mehanizme davanja povratnih informacija obveznicima podnošenja prijava radi poboljšanja kvaliteta i relevantnosti PST.
- Ulagati u tehnologiju i kadrove radi podsticanja proaktivne proizvodnje i distribucije obavještajnih podataka.

2. Davanje prioriteta istragama i krivičnom gonjenju FT

- Pripremiti posebne protokole za istragu finansiranja terorizma i obuku službenika agencija za provođenje zakona i tužilaca.
- Podatke o osuđujućim presudama za finansiranje terorizma pratiti i o njima izvještavati odvojeno od opštih podataka podatka o pranju novca radi demonstriranja djelotvornosti.

3. Jačanje partnerstva javnog i privatnog sektora

- Uključiti finansijske institucije i DNFBP (npr. računovođe, advokate, agente za nekretnine) informiranje o tipologiji FT.
- Uspostaviti nacionalnu platformu za javno-privatno partnerstvo (JPP) po uzoru na JMLIT (UK) ili EFIPPP (EU) radi omogućavanja razmjene obavještajnih podataka u stvarnom vremenu.
- Pripremiti posebne sektorske smjernice o rizicima finansiranja terorizma, naročito za neprofitne organizacije i fintech kompanije.

4. Unapređenje upoznatosti sa rizicima i informiranje

- Ažurirati nacionalnu procjenu rizika od finansiranja terorizma u skladu sa novim prijetnjama.
- Provoditi aktivnosti informiranja u visokorizičnim sektorima, uključujući NPO i pružaoce usluga doznačivanja novca, radi podizanja svijesti i poboljšanja poštovanja obaveza.
- Uključiti pokazatelje rizika od FT u okvire za nadzor i provođenje.

5. Unapređenje institucionalne koordinacije

- Formalno donijeti protokole o međuagencijskoj saradnji između FOJ-a, policije, tužilaštva i obavještajnih službi.
- Koristiti zajedničke operativne timove ili centra za objedinjavanje podataka za koordinaciju istraga FT i razmjenu obavještajnih podataka.
- Osigurati blagovremenu i sigurnu razmjenu podataka između agencija i sa međunarodnim partnerima.

6. Značajno unaprijediti kapacitete za identifikaciju i prikupljanje informacija o terorizmu i terorističkim grupama, kao i o njihovim kanalima i šemama finansiranja pomoću kriminalističko-obavještajnih metoda, između ostalog kroz:

- izradu neophodnih internih uputstava za službenike kriminalističko-obavještajne službe o pravilnoj primjeni kriminalističko-obavještajnih alata za otkrivanje krivičnih djela povezanih sa terorizmom, uključujući finansiranje terorizma.

- osigurati potrebne tehničke, finansijske i kadrovske resurse relevantnim odjelima agencija za provođenje zakona za djelotvornu primjenu kriminalističko-obavještajnih alata.

- osnovati posebne operativne timove za prikupljanje i razmjenu kriminalističko-obavještajnih informacija na državnom i organizacijskom nivou.

9. Prilozi

PRILOG 1

Operativni priručnik za istrage finansiranja terorizma

(Model za zemlje sa sličnim profilima rizika kao Bosna i Hercegovina)

1. Svrha

Ovaj priručnik pruža brz, praktičan i operativan pregled istražnih koraka i metoda primjenjivih u predmetima finansiranja terorizma (TF) u jurisdikcijama koje karakterizira velika upotreba gotovine, aktivna dijaspora, neformalni kanali transfera novca, slab finansijski nadzor nad malim organizacijama i fragmentirane sigurnosne strukture.

2. Glavne karakteristike ambijenta FT

Uobičajene karakteristike u jurisdikcijama sa ovim profilom su:

- česte male donacije osoba iz dijasporne jednog ili više povezanih osoba;
- podizanje gotovine odmah nakon prijema transfera;
- neformalne aktivnosti prikupljanja sredstava;
- korištenje trećih strana za slanje, primanje ili podizanje novca;
- organizacije koje posluju s gotovinom;
- kupovina digitalne imovine korištenjem gotovine;
- iznenadna prodaja imovine za finansiranje putovanja;
- zatvoreni krugovi na društvenim mrežama;
- paralelno ili nedosljedno knjigovodstvo u organizacijama

Ove karakteristike predstavljaju visokorizične pokazatelje za finansiranje terorizma i opravdavaju pokretanje finansijske istrage.

3. PRVIH 48 SATI – OPERATIVNA KONTROLNA LISTA

(kritični koraci koji se moraju odmah preduzeti)

1. Hitno od FOJ-a tražiti
 - sve PST/PGT

- podatke o povezanim osobama
- doznake/evidenciju pružalaca usluga transfera novca
- analitičke podatke o „štrumfovanju“
- podatke o ranijim upitima FOJ-u iz stranih jurisdikcija

2. Telekomunikacijski metapodaci

- vremenska korelacija između poziva i transfera
- identifikacija glavnih kontakata
- učestalost međunarodnih komunikacija

3. Analiza obrasca putovanja

- putovanja koja se preklapaju s dobijanjem donacija
- karte u jednom smjeru
- iznenadna ili neobjašnjiva putovanja

4. Dokumentacija o identifikaciji i praćenju klijenata

- usklađenost prihoda i rashoda
- navedena svrha transakcije
- informacije o donatorima

5. Digitalna provjera (OSINT + uređaji ako su dostupni)

- javni profili
- zatvorene grupe
- online oglasi za hitnu prodaju imovine
- dokazi o postojanju aplikacija za kriptonovčanike

6. Brza mapa finansijskih tokova (u roku od 24 sata)

- ko šalje
- ko prima
- ko podiže gotovinu
- ko dalje prenosi novac

7. Kontaktirati tužioca

- inicijalni briefing

- dogovor o prioritetima
- zahtjevi za hitne naloge

4. KLJUČNE TABELE I DIJAGRAMI

4.1. Tabela: PST → FOJ → tužilac → istražilac

(najvažniji tok informacija)

Situacija	Radnja	Ključni ishod	Vremenski okvir
1. Pokazatelj PST/MTO	Obveznik dostavlja PST/PGT	početni okidač	odmah
2. Analiza FOJ	FOJ povezuje tokove, osobe, doznake i digitalne tragove	finansijski profil subjekta	24–48h
3. FOJ → tužilac	FOJ dostavlja hitne analitičke informacije	osnova za sudske naloge	48–72h
4. Tužilac → istražilac	Tužilac izdaje naloge na osnovu analize FOJ-a	operativni koraci	72h+
5. Istražilac → FOJ	dodatne informacije dostavljene FOJ-u	kompletiranje obavještajne slike	kontinuirano

4.2. Dijagram: Osnovni model toka FT

(tipičan obrazac malih, čestih transfera sredstava)

Dijaspora (1–3 osobe)

→ šalje male transfere (100–500)

→ primalac podiže gotovinu istog dana

→ posrednik zadržava ili prosljeđuje gotovinu

→ subjekt koristi sredstva za putovanje, logistiku ili daljnji transfer.

Ovaj model je široko zastupljen u jurisdikcijama u kojima se intenzivno koristi gotovina.

4.3. Tabela: Kombinirani znakovi upozorenja

Kategorija	Pokazatelj	Zašto je bitno
Finansije	česti mali transferi različitih pošiljalaca	„štrumfovanje“ i prikrivanje
Gotovina	podizanje novca istog dana	ukazuje na direktnu operativnu upotrebu
Putovanje	neobjašnjivo putovanje nakon primanja sredstava	logistička podrška
Digitalni	postojanje aplikacija za kriptonovčanike	konverzija i skrivanje sredstava
NPO sektor	donacije bez spiska korisnika	zloupotreba humanitarnog narativa
Imovina	iznenadna prodaja imovine prije putovanja	finansiranje putovanja u inostranstvo
Mreža	treće strane koje podižu novac	posrednici smanjuju izloženost

4.4. Dijagram: Mapiranje mreže – glavni ogranci

Subjekt A

↑↓ finansijski tokovi

Posrednik B

↑↓ komunikacijske veze

Donator C

↑↓ putovanja

Organizacija D

Kombinacija ova tri toka (novac + komunikacija + kretanje) predstavlja čvrst dokaz svijesti i namjere.

5. OPERATIVNE TEHNIKE

5.1. Metoda „prati novac plus“

Djelotvorna istraga mora obuhvatiti:

1. finansijske tokove
2. obrasce komunikacije
3. putovanja i logistiku.

Ukrštanje ove tri linije u istom vremenskom periodu znatno povećava vrijednost dokaza.

5.2. Uloga posrednika

Posrednike obično karakterizira:

- mala lična finansijska aktivnost
- velika aktivnost podizanja gotovine
- niski ili nikakvi prijavljeni prihodi

Oni su primarna ulazna tačka za razbijanje mreže.

5.3. Analiza načina života

Uporediti:

- prijavljene prihode
- stvarne troškove
- učestalost putovanja
- trošenje putem aplikacija
- kupovinu digitalne imovine

Nepodudarnosti predstavljaju dokaz prikrivene aktivnosti.

5.4. Brzi test kontradiktornosti

Jednostavan alat za informativne razgovore:

Ako osobe ne mogu objasniti:

- ko je donator
- kako ih je donator izabrao
- zašto su odmah podigli novac nakon uplate
- razlog putovanja

to jasno ukazuje na znanje i svjesno ponašanje.

6. BRZI MODELI ZA NEPOSREDNU PRIMJENU

6.1. Brzi model rizika (1minuta)

Svaka stavka = 1 bod

4 ili više bodova = visok rizik

- učestali mali transferi
- učešće posrednika

- nepoznati donatori
- podizanje novca istog dana
- neobjašnjeno putovanje
- prodaja imovine prije putovanja
- online humanitarne kampanje bez dokaza
- postojanje kriptovaluta

6.2. Osnovni paket dokaza

Istražilac mora prikupiti dokaze o:

1. hronologiji finansijskih tokova
2. hronologiji komunikacija
3. vremenu putovanja
4. podatke o klijentima i digitalne tragove
5. finansijski profil donatora

Prilog 2

Otkrivanje finansiranja terorizma Slijede pokazatelji za otkrivanje namijenjeni FOJ i finansijskim institucijama. U ovom prilogu predstavljeni su praktični znakovi upozorenja (obrasci transakcija, aktivnosti na računu i pokazatelji vezani za klijente) koji mogu ukazivati na finansiranje terorizma.

Profil i ponašanje klijenta

- Davanje nedosljednih ili neodređenih informacija prilikom otvaranja računa.
- Odbijanje davanja podataka o izvoru sredstava ili zanimanju.
- Korištenje pseudonima ili različitih identiteta.
- Učestala putovanja u visokorizične jurisdikcije bez očiglednog poslovnog ili ličnog razloga.
- Povezanost sa poznatim ekstremistima ili osobama pod istragom.

Aktivnosti na računu

- Transakcije odstupaju od poznatog profila ili poslovanja klijenta.
- Iznenadna aktivnost na neaktivnim ili rijetko korištenim računima.
- Korištenje više računa za prenos malih iznosa ispod praga prijavljivanja (strukturiranje).
- Učestale uplate ili podizanje novca bez poslovnog opravdanja.
- Transakcije zaokruženih iznosa ili isti obrasci bez ekonomskog razloga.

Obrasci transakcija

- Transferi u/iz visokorizičnih jurisdikcija ili ratnih područja.
- Korištenje računa treće strane ili posrednika bez jasnih veza
- Brzo kretanje sredstava preko više računa ili institucija.
- Korištenje neformalnih sistema prenosa vrijednosti (npr. hawala) ili nereguliranih usluga doznačavanja novca.
- Donacije dobrotvornim ili neprofitnim organizacijama koje su netransparentne ili nisu pod nadzorom.

Neprofitne organizacije i poslovni subjekti

- Neprofitne organizacije s nejasno ili nedosljedno navedenim ciljevima.
- Dobrotvorne organizacije primaju velike donacije praćene brzim isplatama u inostranstvo.
- Preduzeća sa minimalnim fizičkim prisustvom ili poslovanjem koje nije u skladu sa finansijskom aktivnošću.
- Korištenje fiktivnih preduzeća ili trustova za prikrivanje vlasništva ili kontrole.
- Subjekti registrirani u jurisdikcijama koje omogućavaju visok nivo tajnosti ili subjekti sa nominalnim direktorima.

Tehnologija i načini plaćanja

- Korištenje prepaid kartica, virtuelnih valuta ili anonimnih platformi za plaćanje.
- Višestruko podizanje novca na bankomatima u različitim regijama ili državama.
- Korištenje online bankarstva za obavljanje prekograničnih transfera izvan redovnog radnog vremena.
- Kupovina predmeta visoke vrijednosti (npr. zlata, elektronike) za preprodaju ili transport.
- Pokušaji izbjegavanja otkrivanja razdvajanjem transakcija ili korištenjem šifriranih referenci.

Prilog 3

Istražni okvir za finansiranje terorizma

1. Razumijevanje prirode finansiranja terorizma

- Izvori: Mogu biti legalni (npr. donacije, dobrotvorne organizacije, poslovni profit) ili nelegalni (npr. trgovina narkoticima, iznuda, otmica)
- Metode: Korištenje neformalnih sistema za prenos vrijednosti (npr. hawala), „keš kurira“, pranja novca preko trgovine i zloupotrebe neprofitnih organizacija
- Svrha: Sredstva se mogu koristiti za vrbovanje, propagandu, logistiku ili direktne napade.

2. Blagovremeno pokretanje finansijskih istraga

- Finansijsku istragu tretirati kao paralelnu liniju istrage terorizma — a ne kao sekundarnu aktivnost (FATF)
- Koristiti prijave sumnjivih transakcija (PST) i finansijsko-obavještajne podatke dobijene od obveznika provođenja mjera za otkrivanje i sprečavanje pranja novca ili finansiranja terorizma.

3. Koristiti zakonska ovlaštenja i alate

- Primjenjivati propise o suzbijanju terorizma radi obavezivanja na razmjenu informacija i proširenja istrage.
- Tražiti dodatne podatke u vezi sa prijavama o sumnjivim aktivnostima.
- Koristiti naloge za zamrzavanje računa i ovlaštenja za oduzimanje imovine u građanskim postupcima u skladu sa relevantnim zakonima.
- Koristiti međunarodne instrumente poput Međunarodne konvencije u suzbijanju finansiranja terorizma (1999) za potrebe prekogranične saradnje.

4. Saradnja sa obveznicima prijavljivanja

- Podsticati banke, pružaoce platnih usluga i dobrotvorne organizacije na proaktivno prijavljivanje i razmjenu informacija.
- Davati informacije o tipologiji kako bi se institucijama olakšalo prepoznavanje pokazatelja finansiranja terorizma.

5. Provoditi paralelno finansijsko profiliranje

- Mapirati finansijske mreže osumnjičenih, uključujući saradnike i pomagače.
- Koristiti forenzičko računovodstvo i analitiku podataka radi praćenja tokova novca i otkrivanja obrazaca.

Prilog 4

Strategija krivičnog gonjenja

1. Osiguravanje čvrste dokazne osnove

- Kombinirati finansijsku evidencije, bankovne transfere novca, PSA i iskaze svjedoka.
- Koristiti forenzičke dokaze za povezivanje sredstava sa terorističkim aktima ili organizacijama.

2. Primjena konkretnih krivičnih djela finansiranja terorizma

- Kad god je moguće, podizati optužnice prema odredbama koje se odnose na finansiranje terorizma, a ne samo prema opštim zakonima o pranju novca.
- Dokazati namjeru ili znanje da su sredstva bila namijenjena podršci terorizmu — čak i kada je iznos mali ili teroristički čin nije bio izvršen.

3. Blagovremena koordinacija sa tužilaštvom

- Uključiti tužilaštvo kako bi se osigurala prihvatljivost dokaza i strateško formuliranje optužbi.
- Razmotriti sporazume o priznanju krivice ili saradnji radi razbijanja šire mreže terorizma.

4. Međunarodna saradnja

- Koristiti ugovore o međusobnoj pravnoj pomoći i Interpolove kanale za praćenje prekograničnih tokova.
- Učestvovati u zajedničkim operativnim timovima i platformama za razmjenu obavještajnih podataka.

5. Obuka i razvoj kapaciteta

- Redovno organizirati obuke za službenike o tipologijama finansiranja terorizma, pravnim okvirima i finansijskim alatima.
- Koristiti FATF-ov vodič „Operational Issues – Financial Investigations Guidance“ kao referencu za uključivanje finansijskih istraga u opšte aktivnosti SPN/FTA (FATF).

Prilog 5

AZP bi trebale primjenjivati strukturiran, siguran i saradnički pristup u razmjeni podataka radi djelotvornog suzbijanja finansiranja terorizma. To podrazumijeva dobru međuagencijsku koordinaciju i proaktivna javno-privatna partnerstva.

Smjernice o najboljim praksama: Razmjena podataka u cilju suzbijanja finansiranja terorizma

1. Uspostavljanje pravnog i upravljačkog okvira

- Definirati zakonsku osnovu za razmjenu u skladu sa domaćim zakonodavstvom.
- Koristiti formalne sporazume o razmjeni informacija za definiranje predmeta, svrhe, vrste podataka, čuvanja i mjera zaštite.
- Odrediti organe nadležne za pristup i obradu podataka vezanih za terorizam.

2. Omogućavanje sigurne međuagencijske saradnje

- Osnovati zajedničke operativne timove i centre za koordinaciju obavještajnih podataka između policije, finansijsko-obavještajnih jedinica, carine i sigurnosnih službi.
- Koristiti interoperabilne platforme sa sistemskim zapisima i kontrolom pristupa.
- Razmjenjivati strukturirane obavještajne podatke o prijetnjama, uključujući tipologiju, finansijske tokove i operativne tragove.

3. Uspostavljanje javno-privatnih partnerstava(JPP)

- Uključiti finansijske institucije kroz modele kao što su Zajednički operativni tim za pranje novca (JMLIT) i EFIPPP (Europolov Evropski centar za finansijski i privredni kriminal)
- Davati informacije o tipologijama, znakovima upozorenja i studije slučaja radi unapređenja otkrivanja i prijavljivanja u privatnom sektoru.
- Uspostaviti operativna JPP radi razmjene informacija o prijetnja u stvarnom vremenu, naročito u toku istraga.
- Koristiti FATF-ove smjernice o JPP radi usklađivanja zaštite podataka, korištenja tehnologije i ciljeva SPN/FTA (FATF).

4. Primjena tehničkih i proceduralnih mjera zaštite

- Primijeniti principe minimizacije podataka i ograničenja svrhe.
- Koristiti šifriranje, pristup na osnovu uloga i protokole za siguran prenos.
- Voditi evidenciju i sistemske zapise za sve razmjene podataka.
- Redovno analizirati prakse razmjene i provoditi procjene rizika.

5. Promoviranje strateške razmjene obavještajnih podataka

- Razmjenjivati strateške procjene i informacije o novonastalim prijetnjama sa privatnim sektorom i međunarodnim partnerima.
- Koristiti anonimizirane ili zbirne podatke ako potpuno otkrivanje informacija nije moguće.
- Koordinirati sa regulatorima i nadzornim tijelima radi garantiranja poštovanja propisa i povjerena.

6. Rješavanje nedostataka i izazova

- Identificirati pravne i operativne prepreke za razmjenu podataka između sektora.
- Definirati opšte standarde i formate podataka radi veće interoperabilnosti.
- Ulagati u obuku i razvoj kapaciteta i javnih i privatnih aktera.

Prilog 5: Preporuke unapređenje primjene ciljanih finansijskih sankcija

U ovom prilogu predstavljene su praktične mjere za unapređenje djelotvornosti, koordinacije i primjene CFS u skladu sa preporukama FATF-a br. 6 i 7.

1. Pravni i institucionalni okvir

- Definirati jasna i direktna ovlaštenja za zamrzavanje imovine, označavanje i primjenu sankcija
- Odrediti centralni nadležni organ za koordinaciju primjene CFS i redovno ažuriranje lista sankcija
- Osigurati da liste sankcija UN-a i drugih relevantnih tijela budu javno dostupne i da se blagovremeno primjenjuju

2. Nadzor zasnovan na procjeni rizika i poštovanje obaveza

- Provoditi sektorske procjene rizika radi utvrđivanja izloženosti izbjegavanju sankcija, posebno u visokorizičnim sektorima
- Davati detaljne smjernice obveznicima prijavljivanja o obavezama vezanim za provjere, znakovima upozorenja i procedurama prijavljivanja
- Podsticati primjenu automatiziranih sistema provjere i internih kontrola

3. Međuagencijska koordinacija i razmjena obavještajnih podataka

- Unaprijediti koordinaciju između FOJ, AZP, carinskih organa i nadzornih tijela
- Uspostavljati javno-privatna partnerstva radi razmjene informacija o tipologiji, obavještajnih podataka i izazova vezanih za poštovanje obaveza (pogledati Prilog 4)
- Uključiti se u prekograničnu saradnju

4. Praćenje, provođenje i evaluacija

- Provoditi redovne nadzorne inspekcije i provjere poštovanja obaveza vezanih za primjenu CFS
- Primjenjivati sankcije za kršenje propisa
- Definirati pokazatelje učinka i okvire za evaluaciju za potrebe procjene uticaja i djelotvornosti mjera CFS

Spisak literature

- Alldrige P. (2003) Money laundering law: Forfeiture, confiscation, civil recovery, criminal laundering and taxation of the proceeds of crime (Bloomsbury).
- Basra, R. i Neumann, P. R. 'Criminal pasts, terrorist futures: European jihadists and the new crime-terror nexus' (2016) *Perspectives on Terrorism*, 10(6), 25-40.
- Bauer, K. i Levitt, M. (2020). Funding in Place: Local Financing Trends Behind Today's Global Terrorist Threat. International Centre for Counterterrorism (ICCT).
- BBC News (2014) „Ubistvo Leeja Rigbya: Adebolajo Adebawale osuđeni na kaznu zatvora“, 26. februar 2014, dostupno na <http://www.bbc.co.uk/news/uk-26357007>, pristupljeno 10. avgusta 2024.
- BBC News (2017) „Napad u Londonu: Ko je bio Khalid Masood?“, 26. mart 2017, dostupno na Napad u Londonu: Ko je bio Khalid Masood? - BBC News, <https://www.bbc.com/news/uk-39373766>.
- [BiH - Ministarstvo vanjskih poslova SAD](#)
- Brisard, J. and Martinez. D. 'Islamic State: The economy-based terrorist funding' (2014) Thomson Reuters 3.
- Cassella, S. 'Reverse Money Laundering' (2003) *Journal of Money Laundering Control* 7 92
- Cheney, E. A. (2005). Leaving no loopholes for terrorist financing: The implementation of the USA Patriot Act in the real estate field. *Vand. L. Rev.*, 58, 1705.
- CNN (2015) „Hronologija terorističkog napada na Charlie Hebdo“, 10. januar 2015, dostupno na <http://edition.cnn.com/2015/01/08/europe/charlie-hebdo-attack-timeline/>, pristupljeno 10. avgusta 2015.
- Odbor eksperata za procjenu mjera za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL), Mjere za suzbijanje pranja novca i finansiranja terorizma: BiH, Izvještaj o petom krugu evaluacije (MONEYVAL (2024)29, Vijeće Evrope, decembar 2024.
- Coonan, T. i Thompson, R. 'Ancient Evil, Modern Face: The Fighting against Human Trafficking' (2005) *Georgetown Journal of International Affairs*, 6, 43-52.
- Zajednički stav Vijeća 2001/931/CFSP od 27. decembra 2001. o primjeni posebnih mjera za suzbijanje terorizma, [2001] Službeni list L 344/93.
- Uredba Vijeća (2001) br. 2580/2001 od 27. decembra 2001. o posebnim mjerama ograničavanja protiv određenih fizičkih i pravnih lica s ciljem suzbijanja terorizma, Službeni list L 344, 28.12.2001, 70–75.
- Projekat suzbijanja terorizma (nema datuma), „Bosna i Hercegovina: Ekstremizam i terorizam“ (Projekat suzbijanja terorizma, nema datuma) paragraf 3 <https://www.counterextremism.com/countries/bosnia-herzegovina-extremism-and-terrorism>, pristupljeno 10. novembra 2025.
- Crimm, N. J. (2003). High Alert: The Government's War on the Financing of Terrorism and Its Implications for Donors, Domestic Charitable Organizations, and Global Philanthropy. *Wm. & Mary L. Rev.*, 45, 1341.
- Europol (2025), Izvještaj o stanju i trendovima u području terorizma u Evropskoj uniji za 2025. (EU TE-SAT 2025) (24. juni 2025) <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main->

[reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2025-eu-te-sat](#), pristupljeno 10. novembra 2025.

Ferwerda, J (2014) 'Definitions of money laundering in practice' u (eds) Unger, B., Ferweda, J., van den Broek, M. i Deleanu, I. The Economic and Legal Effectiveness of the European Union's Anti-Money Laundering Policy (Edward Elgar).

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2001) Devet specijalnih preporuka FATF-a (Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca: Paris, 2001).

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2004) 40 Preporuka FATF-a (Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca: Paris, 2004).

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2011) Organised Maritime Piracy and Related Kidnapping for Ransom. (Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca: 2011).

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2012) „FATF intenzivira borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma“ 16. februar 2012, dostupno na <http://www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/fatfstepsupthefightagainstmoneylaunderingandterroristfinancing.html>, pristupljeno 19. septembra 2014.

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2012) Operativna pitanja – Smjernice za provođenje finansijskih istraga“, juni 2012, dostupno na https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/reports/Operational%20Issues_Financial%20investigations%20Guidance.pdf.coredownload.pdf, pristupljeno 30. novembra 2025.

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2013) The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing (Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca: 2013).

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2015a) "FATF Report: Emerging Terrorist Financing Risk" (Pariz, oktobar 2015).

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2015b), Najbolje prakse u suzbijanju zloupotrebe neprofitnih organizacija (Preporuka br. 8) (16. novembar 2023), <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Financialinclusionandnpoissues/Bpp-combating-abuse-npo.html>, pristupljeno 10. novembra 2025.

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2021), „Etnički ili rasno motivirano finansiranje terorizma“ (FATF, juni 2021) <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/Ethnically-racially-motivated-terrorism-financing.html>, pristupljeno 10. novembra 2025.

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2025a), Preporuke FATF-a https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf, pristupljeno 10. novembra 2025.

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2025b), Metodologija za ocjenu tehničke usklađenosti sa Preporukama FATF-a i djelotvornosti sistema SPN/FTA/FP (2022, sa izmjenama), <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Fatf-methodology.html>, pristupljeno 10. novembra 2025.

Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (2025c), Detaljan ažurirani pregled rizika od finansiranja terorizma (Pariz, 8. juli 2025), <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Methodsandtrends/comprehensive-update-terrorist-financing-risks-2025.html>, pristupljeno 10. novembra 2025.

- Organizacija za kontrolu i sprečavanje pranja novca (FATF), Smjernice o inkriminaciji finansiranja terorizma (Preporuka br. 5) (oktobar 2016), <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Criminalising-terrorist-financing.html>, pristupljeno 10. novembra 2025.
- Freeman i Rueshen (2011). Freeman, M., & Ruehsen, M. (2013). Terrorism financing methods: An overview. *Perspectives on terrorism*, 7(4), 5-26.
- Gilmour, N. (2016). Understanding the practices behind money laundering—A rational choice interpretation. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 44, 1-13.
- Gordon, R. (2011). Terrorism financing indicators for financial institutions in the United States. *Case W. Res. J. Int'l L.*, 44, 765.
- Hardouin, P. (2009). Banks governance and public-private partnership in preventing and confronting organized crime, corruption and terrorism financing. *Journal of financial crime*, 16(3), 199-209.
- HM Government House of Commons Report of the Official Account of the Bombings in London on 7th July 2005 (House of Commons: London, 2005).
- Ministarstvo finansija i Ministarstvo unutrašnjih poslova UK, Nacionalna procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma za 2025. (2025), https://assets.publishing.service.gov.uk/media/6877be59760bf6cedaf5bd4f/National_Risk_Assessment_of_Money_Laundering_and_Terrorist_Financing_2025_FINAL.pdf, pristupljeno 10. novembra 2025.
- Međunarodna konvencija o suzbijanju finansiranja terorizma, 9. decembar 1999, 2178, UNTS 197.
- Kenny, C. i Malik, N. 'Trafficking terror and sexual violence: Accountability for human trafficking and sexual and gender-based violence by terrorist groups under the Rome Statute' (2019) *Vanderbilt Journal of Transnational Law* 52, 43.
- National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States (2004) *The 9/11 Commission Report: final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States* (National Commission on Terrorist Attacks Upon: Washington DC,). Baradaran, S., Findley, M., Nielson, D., & Sahrman, J. (2013). Funding terror. *U. Pa. L. Rev.*, 162, 477.
- Nepoleoni, L. 'Terrorism Financing in Europe' citirano u Trinkunas, H. i Giraldo, J. (eds) *Terrorism Financing and State Responses* (Stanford University Press: 2007).
- Službeni list Evropskih zajednica (2001), L 344/93.
- Kraljevski institut za odbranu i sigurnost (2025) Ponovna procjena finansiranja terorizma u 2025. (Analitički izvještaj, 11. septembar 2025), <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/insights-papers/reassessing-financing-terrorism-2025>, pristupljeno 10. novembra 2025.
- Ryder N (2024) 'To report or not to report? An analysis of the relationship between defence against terrorism financing suspicious activity reports and fraud in the United Kingdom' Citirano u de Koker, L i Goldbarsht, D *Financial Crime, Law and Governance – Navigating Challenges in Different Contexts* (Springer) 169-202.
- Ryder, N (2025) 'Coordinated terrorist financing – an emerging threat or a glaring omission? Time to rethink the Financial War on Terrorism' citirano u de Koker, L i Goldbarsht, D., de Koker L i Ferrill, J *Combating Financial Crime: intended and unintended consequences* (Springer) odobreno za objavljivanje.

- Ryder, N. 'Out with the old and ... in with the old? A critical review of the Financial War on Terrorism on the Islamic State of Iraq and Levant' (2018b) *Studies in Conflict and Terrorism*, 41(2), 79-95.
- Ryder, N., Bourton, S., Hall, D. i Hillman, H. 'Higher Education Institutions and the Anti-Money Laundering and Counter-Terrorism Financing Regulations' (2023) *Criminal Law Review*, 9, 560-580.
- Samantha Maitland Irwin, A., Raymond Choo, K. K. i Liu, L. (2011). An analysis of money laundering and terrorism financing typologies. *Journal of Money Laundering Control*, 15(1), 85-111.
- Sinaee, V. i Khatibi, A. 'Taliban political economy (2001-1996)' (2023) *Central Eurasia Studies*, 16(1), 223-248.
- Ujedinjene nacije (nema datuma) „Poglavlje VII: Mjere u slučaju prijetnje miru, narušavanja mira i čina agresije“, nema datuma, dostupno na <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter7.shtml>, pristupljeno 31. oktobra 2025.
- Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija (2001a), „Rezolucija 1368 (2001)“ S/RES/1368 (12. septembar 2001) <https://digitallibrary.un.org/record/448051>, pristupljeno 10. novembra 2025.
- Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija (2001b), „Rezolucija 1373 (2001)“ S/RES/1373 (28. septembar 2001) <https://digitallibrary.un.org/record/449020>, pristupljeno 10. novembra 2025.
- United States Department of Treasury National Terrorist Financing Risk Assessment 2015 (United States Department of Treasury: 2015).
- Van de Bunt, H. (2008). The role of hawala bankers in the transfer of proceeds from organised crime. *Organized crime: Culture, markets and policies*, 113-126.
- Wagman, Shlomit. 'Cryptocurrencies and national security: the case of money laundering and terrorism financing' (2022) *Harvard National Security Journal*, 14, 87-101.
- Williams, P. 'Terrorist financing and organized crime: nexus, appropriation, or transformation?' citirano u Bierskeker, T. i Eckert, S. (eds) *Countering the financing of terrorism* (Routledge: 2007) str. 142-165.

